

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 789.

CHICAGO, ILL., 26. oktobra (October 26th), 1922.

LETO—VOL.—XVII.

Upravništvo (Office) 3689 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

Naloga organiziranih.

Marsikaj je v gigantičnem boju, ki ga vodi delavski narod za svojo osvoboditev, izpremenljivega. Marsikatero geslo velja le nekaj časa, pa izgubi svoj pomen, če se izpremene razmere, v katerih se je zglasilo. Ena pesem se pa neprenehoma ponavlja z enakimi besedami in z enako melodijo, tako da postaja marsikomu že dolgočasna, ker jo je že prevečkrat slišal. To je pesem o organizaciji.

Toda: Prevečkrat? — To ni prava beseda. Evangelij organizacije se ne razglaša zaradi lepote, ampak zaradi potrebe. Tudi pevcu ni razkošna radost, povzljati pesem, ki jo je pel že tisočkrat. Ampak kristjani molijo, svoj očenaš vedno enak že skoraj tisoč let davnadan, pa se ga še niso naveličali in se ga ne smejo.

V organizacijo bi se lahko nehalo klicati delavstvo, če bi bil njen glas že dosegel zadnjega proletarca in če bi bili že vsi v njej. Dokler pa jih stoji še kaj ob strani ali pa celo v nasprotnih taborih, mora doneti dalje ta napev. Karkoli nam nalaga ubežni danovec, za trenotek ali pa za dolgo dobo važnega, kolikor koli nam vsiljuje naš boj problemov velikih ali pa malih, vendar se moramo zopet in zopet vračati k stari, neizogibni nalogi, k organizaciji.

Delavcem, ki so le nekoliko časa okušali slasti dela in so zasledovali delavsko gibanje, njegovo taktiko, njegove težave in uspehe, menda ne bi bilo treba razlagati, da je organizacija neizogibno potrebna za doseg vsakega, bodisi tudi najmanjšega zboljšanja. Delavec, ki je napram organizaciji popolnoma indiferenten, to se pravi, ki se sploh ne zmeni za organizacijo in mu je vseeno, ali imajo proletarci kakšno organizacijo, ali je pa nimajo — tak delavec sodi dandanašnji v muzej za starine.

Najdejo se sicer še taki starokopitneži, a njih število je, četudi že precej pojema, vendar še preveliko. Toda, če bi jih bilo še tako malo, škodljivi so celoti. Oni so pravzaprav največja ovira vsakemu gospodarskemu in socialnemu napredku in včasih so svojim organiziranim tovarišem bolj nevarni, kakor odkriti nasprotniki.

Delavca smatra delavec za tovariša; če je sam zaveden in pozna razdelitev sedanje družbe, vidi v njem člana svojega razreda. O kapitalistu ve, da mu je in da mu vsled vladajočega reda ne more biti nič drugega, kakor nasprotnik. Delavec mu je pa skoraj brat, ako se ni naravnost izkazal za Kajna.

Toda če ne stoji ta delavec v njegovih vrstah, je zaupanje pogostoma neutemeljeno in se kaj lahko konča z razočaranjem. Neorganiziran delavec se ti bo sam kazal prijatelja, dokler ni treba tega dokazati. Čim pride do boja, si takoj v nevarnosti, da te zapusti ali izda. Ako bi ti bil ves čas kazal sovraštvo, bi bil pripravljen na to in bi se varoval. Ker si mu zaupal, ti njegovo

izdajstvo lahko pokvari vse račune in izpremeni pričakovano zmago v poraz.

Tudi če ne bi bilo tega, je v neorganiziranih delavcih vedno nevarnost za organizirane.

Po zakonu velja v Ameriki popolna združevalna svoboda. Kjer so delavci neorganizirani in vsled tega slabi, imajo kapitalisti pač pogum, da poteptajo zakon in ne trpe organiziranih delavcev v svojih podjetjih. Če so delavci dobro organizirani in močni, se skrha moč kapitalistov ob sili njihove organizacije. Združevalna pravica torej obstoja in niti najvišje sodišče Združenih držav ne more vzeti delavcem te svobode.

A kakor pravica, tako je tudi na njej sloneča organizacija javna. Vsled tega ne ve samo ona, kakšno moč da ima, ampak tudi oblasti in podjetja so poučena o tem. Vsak posameznik, ki ni organiziran, stoji takorekoč na odru pred kapitalističnim svetom in pravi: Glejte, saj še niso vsi organizirani.

Kaj to pomeni, vedo pač vsi, ki so se že kdaj bojevali za boljši položaj. Nemogoče bi bilo, prešteti vse tiste deputacije, ki so že kdaj romale k tovarniškim voditeljem, k rudniškim superintendentom, k železničarskim managerjem, k upravnim svetom delniških družb prosit za zboljšanje razmer. Dosegle niso navadno ničesar. Semtertja morda kakšno obljubo, kakšno prijazno besedo, priznanje, da so res slabi časi. Na uresničenje obljub se je potem čakalo toliko časa, da se je pozabilo, nanje. Čez par let pozneje se je potem napisala nova prošnja, izvolila nova deputacija, pa je začela stara igra. Kapitalisti in njih plačani zastopniki so morda našli nove izgovore, predlagali deputacijam napačne statistike, jih tolažili z boljšo bodočnostjo, sedanost so pa pustili neizpremenjeno.

Zakaj je bilo tako?

Kdor je sprejemal take deputacije, je dobro vedel: "Saj se ne more zgoditi nič. Saj je v tovarni, v rudniku, na železnicah, v plavžu, v delavnici še preveč takih, ki se nič ne brigajo, ki niso organizirani.

Ker niso organizirani, se jih podjetnik ne boji. In ker se jih ne boji, jim ne da ničesar. Kajti kapitalist ne zviša plač, ne skrajša delavnika, ne uredi varnostnih priprav nikdar zaradi delavske, temveč le zaradi svoje potrebe. Če mu delavci dokazujejo, da se ne more izhajati z mezdo, mu to nič ni mar. Ampak to, ga briga, če so delavci dovolj močni za zmagovit boj, ki ga lahko pripravi ob kos dobička. On daje, če se boji, zmaje pa z glavo, če se mu ni treba bati.

Tisti, ki so bili organizirani, v organizaciji utrjeni, ki so se že kaj naučili, bi bili marsikdaj resno in odločno odgovorili na prazne obljube, pa bi bili zahtevali dejanj. Toda če je prišlo tako daleč, da so prešteli svoje vrste, so si morali reči: "Toliko in toliko jih je, ki se ne moremo zanašati nanje. Niso organizi-

rani, ne poznamo jih v dušo. Kdove, kaj bodo storili, če začnemo boj? Kdove, če nas ne bodo izdali?"

Ta previdnost je bila, kjer se je pokazala, zelo opravičena. Zakaj ne enkrat se je zgodilo, da so delavci zatajili delavce. Ne enkrat, da so zatrli boj svojih tovarišev neorganizirani delavci sami.

Amerika je velika dežela z veliko industrijo, z velikim številom delavstva, in ima vsled tega naravno tudi mnogo bojev. In treba je priznati, da jih je med temi tudi mnogo izgubljenih. Razlogi za to so različni, toda večina porazov prihaja od nezadostne organizacije, z drugimi besedami, od prevelikega števila neorganiziranih delavcev.

Res ni preveč rečeno, če se pravi, da so bili neorganizirani delavci v celoti bolj varni, kakor sama kapitalistična podjetja. To velja pa tudi sedaj še, kajti vseh dni še ni konec in paradiža še nismo dosegli.

Kar se je pridobilo, je nekaj vredno. Toda to ni pribito in prikovano. Kar se da, se tudi lahko vzame, če tisti, ki je dobil, nima moči, da bi držal. Kapitalizem ima od nekdaj že navado, da rad z levico jemlje, če je z desnico kaj dal. Kar so delavci pridobili, to si morajo tudi obvarovati, če ne bodo znali in mogli, bodo hitreje izgubili, nego so pridobili.

Vse, kar se pridobi, je v nevarnosti, da se izgubi, če ni moči, da bi držala. Ze za varstvo pridobitev je organizacija neizogibno potrebna.

Ampak delavcem ni treba le varovati, kar imajo, pridobiti morajo več, če hočejo živeti. Delavec, ki je lani s svojo plačo dobro živel, sedaj z njo komaj izhaja; tisti, ki je lani izhajal, ima letos že pomanjkanje. Brezvestna spekulacija poganja cene živil in drugih potrebščin v mnogih slučajih bolj navzgor, nego se povišajo delavske mezde. Beseda "živeti" pomeni za delavca v takih razmerah komaj toliko kolikor ne umreti.

Pač je pogostoma draginja nenaravna in z različnimi zakonodajnimi sredstvi, s primernimi ukrepi občin itd. bi se lahko omejila. Ampak neko podraževanje je v kapitalistični družbi neizogibno. Zoper to je edina pomoč zvišanje dohodkov. Saj se je nekdaj res lahko živel s pol dolarja na dan. Kje je pa danes tisti umetnik, ki bi se mu to posrečilo?

In kako naj v bodoče delavci dosegajo več, če ne bodo imeli moči, če ne bodo imeli organizacije, in sicer take organizacije, da se lahko zanašajo nanjo!

Neorganizirani delavci morajo kratkomalo izginiti, da pridejo boljši časi. To se pravi: One, ki še niso organizirani, je treba spraviti v organizacijo in se morajo tam tudi držati.

Toda kako?

Včasih so se godili čudeži. Danes se ne smejo delavci zanašati nanje. Sami od sebe ne bodo indiferentno drveli v organizacijo. Glavni vzrok je ta, ker je ne razumejo. Včasih so že tudi drugi vzroki, strahopetnost, lenoba, lizinstvo itd. Ampak tudi to je včasih samo posledica neznanja. Sploh pa je največ tistih, ki bi se hoteli vpisati, če bi dobro vedeli, čemu je organizacija. Nobena skrivnostna usta jim tega ne bodo razdela; samo pouk lahko pomaga.

Za uspešen pouk imamo pa v glavnem troje sredstev: Casopisje, agitacijo s shodi in agitacijo od moža do moža.

Tretje je najvažnejše. Casopisi prinašajo lahko najlepše nauke. Kaj pomaga, če jih delavci ne bero? Govornik si lahko izkriči pljuča; kaj, če ga delavci ne poslušajo? Pa še drugo. Mnogo jih je, ki prečitajo časopis. In vseč jim je, kar so brali — danes. Toda jutri je pozabljeno. Na shodu ploskajo govorniku. A ko izgine z odra, so izginile tudi njegove besede.

Treba je pa nepoučene pripraviti do tega, da ne čitajo delavske časnike, da res gredo na shode in ne poslušajo. Treba jih je pa tudi neprenehoma vspodbujati, da jim ostane živo, kar so čitali in slišali, ter da sami premišljujejo, da se prepričajo, da jim pride na nica v kri in v meso. Kajti s člani, ki imajo samo knjižice v žepu, se ne opravi nič. Močna bo organizacija le tedaj, če bo imela prepričane ude. In jasno je, da za to najbolj potrebno delo tistih, ki so že organizirani. Le oni jih morejo pripraviti tja, kjer morajo biti.

Od vsakega člana se seveda ne more zahtevati, da bi bil govornik, učitelj, urednik, skratka da bi imel nekatere talente, s katerimi bi lahko indiferentne Savle izpreminjal v Pavle. Ampak to delo se že opravi v organizaciji, saj je naloga organizacije, da organizira tudi svoje delo. Ali da more to izvršiti, mora sama živel. Imeti mora člane. Pridobivati mora nove. Če opravil navaden organizirani delavec to, je izvršil svojo najvažnejšo nalogo napram organizaciji in napram samemu sebi.

Zavedajmo se, da čakajo na delavstvo vse večji boji od sedanjih; pogledimo na utrjajočo se kapitalistično organizacijo, uvažujmo njihovo voljo za izdatnejše izkoriščanje in za večji odpor, pa bomo razumeli, da je treba delavstvu več in več organizacije in da se zaradi napredka delavskega razreda nihče ne sme izogniti tej nalogi.

***

“Neodvisne” unije.

Za “neodvisne” strokovne organizacije se smatriste, ki ne podpirajo nobene politične stranke, ampak prepuščajo svojemu članstvu, da se poljubno druže najsibo s katerokoli stranko, organizacija kot taka pa je brez strankarske pripadnosti.

Ameriška Delavska Federacija (American Federation of Labor) z Gompersom in njegovo reakcionarno mašino zastopa tak nestranski unionizem. Naprotna je samostojni politični akciji delavskega razreda, toliko nasprotna, da je bila vse doslej sposobna preprečiti vsak poskus pridobiti strokovne organizacije za samostojni nastop na političnem bojišču v prid delavskega razreda.

Stvari se zadnje čase spreminjajo. Precej unij je izreklo za vstop na politično bojišče, nekatere direktno podpirajo socialistično stranko, nekatere farmersko-delavsko stranko, newyorške progresivne in radikalne unije pa so se združile s socialistično stranko in farmersko-delavsko stranko v federativno “ameriško delavsko stranko”; vse te skupine bodo pri jesenskih volitvah enotno nastopile za enotne kandidate.

Gompersu to ne ugaja. On hoče, da delavstvo je naprej hlapčuje kapitalizmu s tem, da oddaja svoje glasove v masah za kandidate republikanske in demokratske stranke. Gompers se je potrudil, zadnji teden na konvencijo Ameriške Legije, kjer je slayil veterane v Legiji, naglašal svoj amerikanizem, ki je identičen z onim Ameriške Legije, in prerokoval, da postane Ameriška Delavska Federacija, — seveda taka kakršno si predstavlja Gompers, — in Ameriška Legija vodilni organizaciji javnega življenja v Ameriki. Nič ne de, da je Ameriška Legija razbijala delavske lokale, pomagala lomiti stavke in na fašistični način terorizirala delavske govornike, razbijala socialistične shode, izganjala socialistične organizatorje, razbijala urade radikalnih delavskih organizacij in na druge načine iskazovala “ljubezen” tistemu delavskemu ljudstvu, ki si

tolmači amerikanizem drugače, kakor pa Ameriška Le-gija.

V Zedinjenih državah je zelo zelo veliko "delavskih", to je unijskih voditeljev, ki so za "neodvisne" unije v političnem smislu besede. Pred nedavnim je zborovala Californijska Delavska Federacija. Konvenciji unijskih delegatov je predsedoval Seth Brown, "dober" unijski voditelj kajpada, ob enem pa tudi političar republikanske stranke. Na tej konvenciji je bil stavljen predlog, naj se povabi na zbor socialističnega kandidata za zvezinega senatorja v Californiji, znanega pisatelja Upton Sinclairja, da bi govoril pred delegati. Za predlog je glasovalo 98 delegatov, proti 55. Predsednik konvencije pa je kot dober politik kapitalistične republikanske stranke povdarjal, da so unije "neutrálne" v politiki. Ko se ni mogel izviti drugače, se je zatekel k starim pravilom californijske State Federation of Labor, ki določajo, da morajo biti taki in podobni predlogi sprejeti z dvetretinsko večino. Tako je preprečil delegatom na konvenciji čuti glas socialističnega kandidata. In Upton Sinclair je eden izmed najznamenitejših ameriških socialistov, svetovno znan pisatelj, ki je s svojimi literarnimi in znanstvenimi deli storil ogromno delo za probujanje proletarijata. Kljub temu, unijski voditelji stare šole ga ne marajo. Oni hočejo "neodvisne" unije — kar je v škodo delavstvu in v največjo korist kapitalizmu.

Za neodvisne unije so tudi komunisti, morda bivši komunisti, v Jugoslaviji. Sicer je unijsko gibanje v Jugoslaviji razbito, istotako tudi delavsko politično gibanje. Strokovne organizacije so raztepane v kose, vsaka stranka ima svojo unijo, celo liberalna! Že pred vojno so bile v nekaterih krajih poleg socialističnih strokovnih organizacij tudi krščansko socialne. Sedaj je delavstvo v Jugoslaviji veliko na "boljšem". Ima "neodvisne sindikate", socialistične unije, krščansko socialne, narodne, narodno socialistične, liberalne in vrag vedi kakšne še. Razume se, da se pridno kavsajo med seboj, druga drugo očitajo izdajstvo; tudi stavke se vrše, ki jih vodi navadno tista unija, ki je najjačja v prizadetem obratu. Menda ni nikjer na svetu delavsko gibanje tako razrahljano, kakor ravno v Jugoslaviji. Sploh je vse politično življenje v Jugoslaviji razbito in o medvojnem geslu, da "Srbi, Hrvati i Slovenci jedan su narod!" ni danes ne duha ne sluha.

V "Delavskih Novicah" (Ljubljana), okoli katerih se menda zbirajo bivši komunisti, je priobčil V. F. članek pod naslovom "Zakaj morajo biti strokovne organizacije enotne in strankarsko neodvisne", iz katerega se lahko precej jasno razvidi pravi položaj gibanja strokovnih organizacij v Sloveniji, ki je skoro enak po vseh tistih krajih Jugoslavije, v katerih se sploh more govoriti o gibanju strokovno organiziranega delavstva.

Ta članek se glasi:

"Skušnja vsakega meznega gibanja in slehernega štrajka kaže, kako silno slabi odpor delavskih vrst razbitost ali pomanjkljivost strokovne organizacije. Če obstoji pri kakem podjetju sicer ena sama strokovna organizacija, pa nima za seboj ne le vsega, ampak tudi ne večine zaposlenega delavstva, je mezdnó gibanje podvrženo silnim težavam. Prvič se podjetje brani pripoznati tako organizacijo, če stoji na razredni podlagi, t. j. da res štíti in zastopa koristi delavstva. Drugič je silno težavno privedi vse zaposleno delavstvo do tega, da sprejme stališče organizacije, v kateri je včlanjena le manjšina. Če pa pride vendarle do enotnega nastopa v zahtevah, je vprašanje,

koliko časa bodo vzdržali neorganizirani delavci in delavke v enotni fronti. Pri stavkah se rekrutirajo stavkolomi povečini iz vrst delavstva, ki je izven organizacije. Z eno besedo: na uspehe je v takem položaju računati le v izjemnih slučajih.

Nič boljša ni situacija, če je v kakem podjetju večina delavstva sicer organizirana, toda v raznih strokovnih organizacijah. Vsaka taka organizacija teži za tem, da pridobi čim več članov na škodo ostalih strokovnih organizacij. Pri tem se razvija konkurenca, ki ni skoraj nikoli lojalna, poštena tekma, kdo bo več naredil za delavstvo, ampak se ta konkurenca ponavadi vodi z umazaniami, nedostojnimi sredstvi, pri čemur delavska stvar samo trpi. Ena organizacija obrekuje drugo in samo preži, kako ji bo za hrbet padla. Posebno se v tem umazanem opravilu odlikujejo majhne strokovne organizacije, ki iz ljubosumnosti žele omajati največjo in se v ta namen poslužujejo vseh sredstev. Ta ljubosumnost vodi tako daleč, da kličejo manjšinske organizacije pogosto celo policijo in ves državni aparat na pomoč zoper večinsko razredno strokovno organizacijo in izdajajo po vrsti vse interese proletariata, samo da razbijejo in uničijo neljubo tekmovalko.

Kadar pa se vendar posreči spraviti pri meznih gibanjih in stavkah vse strokovne organizacije dotičnega podjetja, oziroma dotične industrijske veje na enotno platformo, nastane med njimi tekma za prvenstvo. Če pa se vendar sporazumejo v tem, da naj mezdnó gibanje, stavko in pogajanja vodi v imenu ostalih največja strokovna organizacija, preže pri tem manjše organizacije na vsako napako in napakico, ki jo napravi vodstvo, da jo hitro izrabijo v svoje demagogične namene. So sicer častne, toda zelo redke izjeme v takih slučajih. Navadno pa manjšinske organizacije želijo in delujejo za neuspeh akcije, ki jo vodi večinska organizacija, seveda ne odkrito, ampak hinavsko, ker sicer bi delavstvo spregledalo, in jih izvrglo. Če mezdnó gibanje, v prvi vrsti po zaslugi nelojalnega nastopa teh manjšinskih organizacij ne izpade tako, kakor bi bilo želeti, tedaj zavpijejo dotične z velikim glasom: "Vodilna organizacija ni sposobna, če bi imeli večino delavstva za seboj, bi stvari čisto drugače potekle."

Vodilni organizaciji je enoten, organiziran nastop v skupnosti s temi številnimi in nevoščljivimi trabanti, ki poželjivo prežijo na dedščino, neizmerno otežkočen. Majhne organizacije same zase pa so itak nesposobne izpeljati karkoli resnega in pozitivnega. Zatorej je jasno, da delavstvu razbitost na več konkurenčnih strokovnih organizacij ravnotako škoduje kot neorganiziranost.

Strokovna organizacija ene industrijske veje mora biti samo ena, enotna in ta mora obsegati po možnosti vse pri dotični industrijski veji zaposlelo delavstvo.

Če pa hoče strokovna organizacija biti enotna, ne sme biti podložna nobeni politični stranki. Strokovna organizacija mora biti mogočna, na trdnem in širokem temelju zasnovana, celokupni delavski razred vsebujoča stavba. Njena naloga je združevati vse delavstvo vsake posamezne stroke in vseh strok skupaj v boju za gospodarski dobrobit proletariata. Politična stranka pa je stvar, ki nikoli ne more biti tako široko, tako vesoljno zasnovana, kot je strokovna organizacija. Ona obsega včasih večji, včasih manjši del dotičnega razreda, ki ga zastopa. Navadno pa je vsak razred razbit na več političnih strank. Tako ima tudi delavski razred svoje komuniste, svoje socialdemokrate, svoje centrumaše, narodne socialiste itd., ki se nahajajo v

hudem medsebojnem boju. Če bi se strokovna organizacija vdinjala katerikoli teh strank, bi se podala v strankarski boj in obstanek somišljenikov ostalih strank bi bil onemogočen v dotični skupni strokovni organizaciji. Nastala bi zopet tista razbitost, ki jo opažamo danes. Vsaka politična stranka bi imela svojo posebno — magari še tako neznatno — strokovno organizacijo, ki bi služila strankarskim ciljem, rušila enotni nastop pri mezdnih gibanjih in onemogočala res uspešen — boj za kruh.

Da bi mogla izvrševati s pridom svoj poklic, se mora strokovna organizacija izogniti tej strankarski gonji. Biti mora strankarsko neodvisna.

S tem pa ni rečeno, da mora delavec, ki hoče vstopiti v tako enotno strokovno organizacijo, biti izven vsake stranke ali pa zatajiti svojo dosedanjo strankarsko pripadnost. To ne! Nasprotno: vsak lahko ostane, kar je bil doslej; ali pa menja svoje politično prepričanje in prestopa iz stranke v stranko, kakor mu je milo in drago. Nekaj drugega pa se brezpogojno zahteva od njega: ne sme pozabiti, da postoji razlika med strokovno in politično organizacijo. Ne sme zahtevati, da se strokovna organizacija pokori političnemu vodstvu katerekoli stranke, ker bi s tem razbijal enotnost organizacije. V enotni, strankarsko neodvisni strokovni organizaciji, stoječi na razredni podlagi, mora biti prostor za vsakega delavca in delavko, pa naj si je pripadnik kake stranke ali pa ne, le če lojalno sodeluje v boju za obrambo koristi celokupnega delavstva.

K takem tipu strokovnih organizacij moramo težiti. Za delavstvo v Jugoslaviji je še zlasti, vsled njegove številčne in organizacijske slabosti nujna življenska potreba, da zavrže sedanjo razbitost na nebropj strankarskih strokovnih organizacij in se združi okoli rešilnega gesla:

Vsi v enotne, strankarsko neodvisne sindikate!

Tako člankar v "Delavskih Novicah". "Neodvisne" strokovne organizacije so se pojavile v Jugoslaviji, kolikor je temu piscu znano, po razbitju tistih unij od strani vlade, ki so jih kontrolirali komunisti. Kakor so povdarjali dalekovidnejši od vsega začetka notranjih bojev v delavskih vrstah, se je zgodilo. Progoni proti enim gotovim delavskim organizacijam imajo tendenco uničiti, ali vsaj oslabiliti vse delavsko gibanje. To se je posrečilo Palmerju v Zedinjenih državah in isto je dosegel belgrajski režim. Danes ni ne tu ne tam revolucije, o kateri so sanjali tukaj in tam, pač pa imamo povsod mesto mogočnega razkopano delavsko gibanje, najsi bo v političnem, strokovnem ali gospodarskem oziru.

Delavsko gibanje ni enotno, ker delavstvo še ne razume pomena solidarnosti, ker še ne more tolerirati različna mnenja, ki se pojavljajo o tem ali onem vprašanju med raznimi skupinami. Če je mogoče delati v enotni industrialni, ali ako hočete, v strokovni organizaciji delavstva, zakaj ne bi bilo mogoče delati v enotni politični organizaciji proletariata? Zakaj je bilo mogoče en čas delati skupaj velikemu delu delavstva v skupni organizaciji? Kako da ne bi bilo mogoče sedaj? Krščanski socialci imajo svoje unije v interesu svoje stranke. Toda to delavstvo ni v večini, kakor ni v večini tisto delavstvo, ki se prišteva k narodnim socialistom ali kamorkoli že. Med večino evropskega delavstva vlada socialistični duh. Ta večina bi bila lahko organizirana v enotni industrialni organizaciji in v enotni politični stranki. Edino na ta način bi bilo delavstvo resnična sila v boju proti kapitalizmu in kapitalistični državi. Delati za "nestranskarke" sin-

dikate in pri tem pomagati združevanju na političnem bojišču bo slabilo tudi strokovne organizacije, če tudi bi bile "neodvisne". Neodvisnosti ni, ne za posameznika in ne za organizacije. Življenje ne dopušča nikomur biti neodvisen. Če spoznamo to resnico, spoznamo tudi, da ne more biti enotne fronte na industrialnem bojišču, če je ne priznavamo na političnem bojišču.

Ničesar bolj ne slabi ameriških unij, kakor ignoriranje političnega boja na razredni podlagi. In ničesar ni bolj oslabilo strokovne organizacije v Jugoslaviji, kakor medsebojni boji delavskih frakcij, ki so se takorekoč pričeli na političnem bojišču in se takoj zatem zanesli še v strokovne organizacije. Na obeh bojiščih moramo vršiti svoj boj. In na enem kot drugem bomo dosegali uspehe, če bomo znali biti solidarni. Da bomo znali, ne smemo razdvajati mas, ampak jih združevati. In tisti, ki stoje v ospredju organizacij razredno zavednega delavstva, ga morajo učiti o pomenu solidarnosti in mu sami dajati dober vzgled.—n.

***

Politična izobrazba, politična akcija in politični stroj.

Tajništvo J. S. Z.

I.

Stvari so, ki jih je treba ponavljati in ponavljati. Ena takih zadev je poglavje o politični izobrazbi, politični akciji in političnem stroju.

Ponavljajmo torej, da se ne pozabi.

Dne 7. novembra se vrše v Zedinjenih državah kongresne volitve. Po večini državah bodo volili tudi zastopnike v državne postavodaje ali legislature. Te reči spadajo v poglavje politične akcije, v poglavje politične izobrazbe in političnega stroja.

Kongresna zbornica Zedinjenih držav šteje 435 članov, in človek, ki se je poučil o številu ameriškega prebivalstva, kakor tudi na kakšen način se preživlja (in vsak mora iznajti, da je med tem prebivalstvom večina delavcev), bi sklepal, da mora biti v tej slavni zbornici tudi največ delavskih zastopnikov. Ah žal, ni jih!

Med vsemi 435timi je samo eden, da zastopa delavske interese z razrednega stališča; to se pravi, samo eden je tak, da po političnem prepričanju ne pripada k demokratični ali republikanski stranki — in to je sodrug Meyer London, katerega je poslalo v kongresno zbornico razredno zavedno delavstvo iz mesta New York.

Meyer London dasi osamljen, zastopa v kongresu delavske interese, kakor je v danih razmerah mogoče. Njegovi govori, njegovi predlogi, njegove interpelacije in njegove resolucije so naperjene vedno proti kapitalističnemu sistemu in njegovim izrastkom: proti imperializmu in notranji politiki, kjerkoli in kadarkoli se postavlja vlada delavcem po robu. Med tem ko Meyer London ne more proglasiti iz Washingtona kartakole socialno revolucijo, si prizadeva, da s svojimi nastopi vzbuja ne le v zbornici, temveč tudi na splošno javnost pozornost na socialno zakonodajo, ki pomeni v razvojnem smislu stopnji kamen do končnega cilja — socialne revolucije.

V dosedanjih svojih nastopih se je zavzemal za uradno priznanje sovjetske Rusije, za uklonitev sodniških prepovedi ali "inžunkšnov" proti štrajkarjem, za osvoboditev političnih jetnikov, za socialno zavarova-

nje proti starosti, brezposelnosti itd. itd. Nemaokrat je bral London glede teh zadev kongresnikom, senatorjem, kabinetu in tudi Hardingu levite.

Na ta način prebija Meyer London ledino, ki mora biti prebita, če hočemo, da nastopi v ameriškem življenju doba socialne zakonodaje — doba, v kateri bodo zakonodajna telesa te republike zastopala resnično interese tistih, ki producirajo in omogočajo, da je postala dežela to kar je.

In kadar je Meyer London vršil to avantgardno delo, mu zbornica ni delala ovacij, niti ga ni oboževala za njegovo hrabrost — in poguma je ob takih prikah in na takih mestih treba precej — saj je pobijal njihove nazore o življenju, njihovo politiko. Vzlic temu se obnašajo napram njemu z nekakšno uljudnostjo, iz katere se da tolmačiti tole: "Tvoja teorija o življenju je lahko lepa, ampak koliko vas pa je? Ameriški narod je zadovoljen s stvarmi, kakor so. Ameriški državljani glasujejo za svoje kandidate na podlagi tega, kar je bilo in kar je. — Mi smo tradicionalni ljudje! Ti sediš tukaj v imenu malkontentov, v imenu bodočnosti, v imenu tega kar bo, če bo sploh kedaj . . ."

Dva politična nazora — dva politična svetova!

Njih nazori in svet, njihov po zasluženju teh, ki so v sedlu, so popularni in dostopni v vse kote ameriškega življenja — nazori in svet preteklosti in sedanjosti! — naš pa je po zaslugah brezbržnosti ameriških mas — majhen in nepopularen, ki pa kaže vendar živavost in pry znanke rasti — nazor in svet bodočnosti!

In iz te mešanice se čujejo glasovi: Koliko vas pa je?

To je tisto vprašanje, o katerem velja razmišljati. Da, koliko nas je?

V okraju, kjer je bil izvoljen sodrug Meyer London, je bilo gotovo več socialistov kot pa demokratov in republikancev skupaj, kajti sicer bi ne mogli izvoliti Londona v kongres, ker sta se republikanski in demokratski stroj združila, da ga porazita. Vzlic temu jih je bilo dovolj za oboje skupaj. Kaj pa z drugimi okraji države New York, države Pennsylvanije, Ohio, Indiane, Kansas, Illinois itd. itd.? Kje ste in koliko vas je? To bi radi vedeli celo demokratični in republikanski kongresniki! Če bi ti kongresniki vedeli, da vas je večina, tedaj bi se proglasili celo sami za socialiste . . . Oni sicer ne marajo izobraževati delavce, da postanejo socialisti, dali pa bi se voliti od socialistov, če bi se zgodil nekega dne čudež pa bi iznašli, da so v njihovih distriktih postali vsi delavci socialisti. Tak je ameriški politikar, ki veruje v ameriško tradicijo, v to, kar je bilo včeraj in kar je danes. Sto procentni amerikanizem prenese vse novotarije . . . Pa pustimo politične čednosti 100 odstotnih Amerikancev na stran. Naša naloga je iznajti, kako pridemo do tega, da itrgamo material, s katerim grade ameriški politikarji kapitalistično trdnjavo, in ga prenesemo na to stran. Oni vprašujejo, koliko nas je.

Da, malo nas je, ampak to še ne pomeni, da nas ne bo nikdar več in da morajo ostati ameriške zakonodaje za vse večne čase v kapitalističnih rokah. Kajti kar so bili vstanju izvršiti zavedni delavci v New Yorku, bodo prej ali slej vstanju izvršiti zavedni delavci v Pennsylvaniji, v Ohio, Illinoisu, Indiani, Colorado radi itd.

Pravimo, prej ali slej. Tudi v New Yorku so rekli tako. In New York nam daje poročstvo, da se to prej ali slej res lahko uresniči. Toda za tem poročstvom je nekaj globljega, tisto, kar je omogočilo, da je postala nezavedna masa zavedna ali zavednejša in se

odločila za našega kandidata, namesto za kapitalističnega.

S tem smo načeli zadevo, ki jo je treba ponoviti in k ise tiče politične izobrazbe, politične akcije in političnega stroja.

Kaj naj pomeni politična izobrazba, politična akcija in politični stroj?

Ali naj pomeni politična izobrazba samo kritiko, kaj pri demokratih in republikancih ni prav? Ali naj pomeni politična izobrazba to, da je treba zamenjati osebe, ki so danes v političnem sedlu z drugimi, z boljimi? Ali naj pomeni politični stroj čiščenje grata in politične nemoralnosti pri republikanski in pri demokratični stranki? Ne, to še dolgo ne pomeni politične izobrazbe, politične akcije in političnega stroja, s čimer se ima doseči mimoidoče uspehe in končno odpravo kapitalističnega sistema!

Politična izobrazba za delavstvo pomeni uvajanje misli pri delavcih na razredno zavest — to je, da so tukaj sužnji in gospodarji. Z drugimi besedami: material s katerim gradi kapitalistični razred svojo politično trdnjavo, je treba prenesti v delokrog delavskega razreda — v njegovo politično organizacijo.

Politična akcija za delavstvo pomeni kompakten, solidaren nastop umskih in fizičnih delavcev bodisi na dan volitev ali ob raznih manifestacijah in protestnih priredbah, ki so naperjene proti vladajočemu razredu. Sem spadajo politični in gospodarski štrajki, medsebojna finančna pomoč itd.

To so recepti, potom katerih pride ameriško delavstvo do svojega zakonodajstva, do svoje vlade in do svoje posesti.

Po teh receptih so se ravnali v New Yorku, ko so izvolili sodruga Meyer Londona v kongres, in na tak način so ravnali delavci, po vsem svetu, kjer se vpoštevajo po zakonodajah delavski interesi. Vojna je razne socialistične uspehe sicer zmanjšala, toda nadaljevanje teh uspehov ni zaustavila in jih ne zaustavi nobena sila.

V prihodnjem članku se pobavimo o Socialistični stranki in njenem delu za ustvarjenje političnega stroja, ki naj prej ali slej okupira ameriške zakonodaje in izvede socialno revolucijo.

Miljonarji in davki.

Velike korporacije se izogibajo davkov s tem, da z dobičkom pomnože svoj kapital in ga razdele med delničarje v obliki novih delnic, od katerih ni treba plačati dohodninski davek. Kongres je svoječasno sprejel zakon, ki je hotel take transakcije prepričiti, trusti so se pritožili na vrhovno sodišče in to je zakon razveljavilo, češ, da je neustaven. Na podoben način so zadnjič razkosali "melono" pri Standard Oil kompaniji. Takozvani progresivci so protestirali, ker se je korporacija tako spretno izognila davkom, in njihove proteste je čul tudi zvezini zakladničar, član Hardingovega kabineta Mr. Mellon. Pojasnil je, da so bile transakcije petrolejskega trusta v soglasju zakonov in se radi tega ne more govoriti, da se je na varalen način izognil davkom. Če bi bil zvezini zakladničar socialist, bi bila izjava drugačna. Ampak Mellon je sam milijonar, in milijonov si ni prislужil z delom za dva ali pet dolarjev na dan plače.

Svojega znanja ne more človek pomnožiti z ugibanjem, ampak le z učenjem.

SEMINTJA.

“Delavska nevarnost”. — Lloyd George zadnji izmed štirih. — Novo spoznanje v Franciji. — Gary za pravično ravnanje z delavstvom. — Koncentracija bogastev. — Pogoji za socialistično družbo.

Austen Chamberlain, angleški državnik, je na banketu kluba angleških konservativcev povdarjal, da je potrebno vzdržati koalicijsko vlado, če se hoče Anglijo obvarovati režima Delavske stranke. Chamberlain vidi v angleškem organiziranem delavstvu sovražnika Angliji, zato je apeliral na konservativce, ki so v Angliji še mogočen element, naj podpirajo koalicijsko vlado. Stranka angleških torijev, ki predstavlja angleški kapitalizem, je zavrgla ta apel, in se izrekla za odstop iz koalicijske vlade. Čuti se dovolj močno, zato hoče voditi krmilo britskega imperija. David Lloyd George je razumel ta migljaj in resigniral, z njim tudi več ostali kabinet.

David Lloyd George je edini izmed vodilnih korvarjev Versaillskega mira, ki se je vzdržal v vodstvu angleške politike do zadnjega časa. Vsi drugi minister-ski predsedniki so padli davno pred njim. Prvi je šel Orlando, za njim Clemenceau, potem Woodrow Wilson. Lloyd George je ostal in se postavil na čelo svetovne politike v diplomatičnem svetu. Porinil je francosko diplomacijo v ozadje vse do Genovske konference. Potem se je igra zaobrnila. Končno je sledil polom angleške imperialistične politike v Mali Aziji, poraz Grkov in Kemalova zmaga. Angleški toriji so zahtevali, naj se George umakne. Razni Chamberlaini so ga branili, ker je baje edini, ki lahko prepreči Delavski stranki dobiti vlado Anglije v svoje roke. Sedaj je nekaterim že žal, da so strmoglavili malega Welshmana, kateremu je treba priznati, da je človek izredne energije in državnih sposobnosti. Novi minister-ski predsednik je vodja torijev, Andrew Bonar Law. Parlament je razpuščen in razpisane so nove volitve. Pozornost sveta je sedaj obrnjena na izpad parlamentarnih volitev v Angliji. Od tega zavisi bodoča politika Anglije in s tem velikega dela sveta. Delavska “nevarnost” v Angliji morda ni še tako blizu, toda trajno je ne bo mogla preprečiti nobena koalicija buržvaznih strank.

Zedinjene države nimajo “delavske nevarnosti”, ne še sedaj. Dokler bo hodil Gompers, ki “reprezentira” ameriško delavstvo, pozdravljati zbere, kakor je bil oni Ameriške Legije, je kapitalizem te dežele brez strahu. Ampak vendar je strah že tukaj. Socialistična stranka in druge delavske organizacije, ki so res delavske, vstajajo. Razredna zavednost med delavstvom se širi. Treba je samo aparat, ki bo to delavstvo združil v enotno organizirano silo. V New Yorku se vrše prvi poskusi in ameriški kapitalistični listi pišejo, da bodo ostali brezuspešni. To je namreč njihova želja, ki pa se ne bo uresničila.

Francija, reakcionarna Francija, prijateljica carizma in vse do zadnjega časa najhujša sovražnica sovjetske Rusije, spreminja svojo politiko. Naenkrat je spoznala, da boljševiki niso taki stvori, s katerimi je

vsaka pogodba nemogoča, pa konferirajo z njimi za sklenitev trgovske pogodbe in za priznanje sedanjega ruskega režima. Do tega je moralo priti. Ko je bila blokada Rusije najhujša, smo pisali, da bo sovjetski režim od kapitalističnih sil priznan, da pa bo to vzelo več let. Kapitalistične vlade ne morejo v teku noči preklicati svoje prvotne obsodbe ruske vlade in svojih pri-seg, da je ne bodo nikdar priznale. Čisto polahko morajo “pripravljati” javno mnenje, da ruski krvniki niso več krvniki, ampak popolnoma vljudni, razumni ljudje, s katerimi je poštena razprava mogoča, dasi poštenosti v svetu stare diplomacije ni. Tudi v Washingtonu so pričeli resnejše misliti na obnovev diplomatičnih vezi z Rusijo. Kljub padanju ministerstev, kljub vojni v Mali Aziji, grškem porazu in homatijam na daljnem vztoku prihaja Evropa počasi v stari stadij. Miru potrebuje, ne nove vojne. Z vojno se prične, ko se države nekoliko opomorejo, če se evropsko in druga ljudstva prej ne izpametujejo in postanejo “nevarnost”, o kakršni govori Austen Chamberlain in drugi.

Elbert H. Gary, vodja jeklarskega trusta, svari svoje kolege, naj postopajo dostojno in pravično z delavstvom; *square deal* je po njegovem mnenju najboljšo zdravilo zoper radikalizem. Gary, ki pomeni za jeklarski trust to kar je pomenil Lloyd George za Anglijo, je v zmoti, če misli, da je to res medicina za preprečitev radikalnega delavskega gibanja. Tudi mu je težko verjeti, kajti *square deal* bi moral pričeti izvajati najprvo doma. V jeklarski industriji, v kateri dela do milijon delavcev, morda še precej več, vladajo neznosne razmere. Dvanajsturni delavnik je še zmerom v veljavi, četudi so pred nedavnim kapitalistični listi zakričali, da je na priporočilo gospoda Hardinga odpravljen. Kdor se potruji v Gary, Ind., v So. Chicago, Pittsburgh in druga jeklarska središča, bo videl, kako razume Mr. Gary “square deal”.

Odsek American Engineering Society, ki je preiskoval delovne razmere v raznih industrijah, je podal izjavo, da je 12-urni delavnik v jeklarski industriji nepotreben in da bi vpeljava 8-urnega delavnika prav nič ne oškodovala profitov jeklarske korporacije, če se tak delavnik previdno in ekonomsko uvede. Odsek je mnenja, da bi bilo skrajšanje delavnika v korist ne samo delavstvu, ampak tudi jeklarskemu trustu. Gary priporoča pravično postopanje napram delavstvu. Naslovi naj to priporočilo sebi in ga prične izvajati v SVOJIH obratih. Dokler ne stori tega, so njegovi nauki brez vsake vrednosti.

Pravičnega ravnanja z delavstvom v kapitalistični družbi ni in ga ne more biti. Kapitalizem obratuje industrije za profit in ne za blaginjo ljudstva. V interesu kapitalizma je, da izkorišča delavstvo in odira odjemalce. Zato je tukaj vsaka pravičnost v pravem pomenu besede izključena. Pravičnost nastane, kadar zavladava pravični ekonomski sistem, in to je tisti radikalizem, ki ga ima v mislih Bonar Law in Elbert Gary. Ta radikalizem se širi, ne kakor povodenj, ampak se vendar širi. Zakon evolucije ga tira naprej. Razredni boj bo ostal, dokler bodo razredi.

Standard Oil Kompanija je razdelila ogromne dividende, njene delnice so poskočile in vrednost njene-ga premoženja je v teku nekaj mesecev narasla za milijardo dolarjev. To je napredek — za Standard Oil. Enak napredek beležijo drugi trusti. Socialisti se te-

Avtomobilske nezgode.

Pred dobrimi petnajstimi leti so bile avtomobilske nesreče v Zedinjenih državah nekaj izrednega. Če je malo avtomobilov, tudi avtomobilskih nesreč ne more biti veliko. V Evropi so bile še bolj neznane. Toda avtomobilska industrija se je razvijala, pa tudi avtomobilske nesreče so naraščale.

Leta 1915 je bilo v Zedinjenih državah v rabi dva in pol milijona avtomobilov. Sedaj jih je nad deset milijonov, ali okoli osem milijonov več. Leta 1915 je bilo 5,900 smrtnih nesreč, povzročenih od avtomobilov, leta 1920 pa že 10,600 smrtnih nesreč. Leta 1921 je bilo okoli petnajst tisoč ljudi ubitih pri avtomobilskih nesrečah.

Veliko večje je število poškodovancev. Samo v New Yorku je bilo leta 1921 ponesrečenih pri avtomobilskih nezgodah nad 40,000 oseb. Število vseh ponesrečenecv po Zedinjenih državah je ogromno.

Meseca septembra to leto je bilo samo v enem tednu ubitih v 25. mestih 56 oseb, 720 pa je bilo poškodovanih. In to v enem tednu v 25. mestih! Vseh avtomobilskih nesreč tekom enega tedna v spodaj označenih mestih je bilo 1,037.

V sledečem podajamo statistiko avtomobilskih nezgod tekom enega tedna v 25. mestih Zedinjenih držav.

Mesto	Število nezgod	Ubitih	Poškodovanih
Chicago	82	9	92
New York	41	7	18
Denver	11	0	15
Lincoln	5	1	6
Des Moines	21	0	24
Springfield, Ill.	4	0	11
St. Louis	18	0	28
Milwaukee	30	3	41
Minneapolis	64	1	29
St. Paul	21	2	16
Los Angeles	86	3	150
Portland, Ore.	15	1	16
Washington	25	1	21
Pittsburgh	8	0	8
New Orleans	14	0	6
Boston	17	2	19
Wilkes-Barre	14	9	27
Cleveland	30	0	..
Wilmington, Del.	15	0	2
Detroit	149	7	84
Houston	8	1	6
Dallas	9	0	7
Kansas City	50	1	25
San Francisco	131	3	61
Indianapolis	6	1	8
	1,037	56	720

Če bi bile vse unije take.

Lokal premogarske unije št. 1062 U. M. W. of A. v Wiconisco, Pa., je indorsiral socialističnega kandidata Phillipa Crawleya v državno legislaturo in prispeval tisoč dolarjev iz svoje blagajne za volilno kampanjo socialistične stranke v tamošnjem okrožju.

Take unije so redke, zato so pa porazi v stvarkah toliko številnejši. Če bi bila vsa U. M. W. of A. prepovedana s socialističnim duhom, ne bi bila stavka končana tako kot je bila in celi neorganizirani kraji premogarjev ne bi bili prepuščeni usodi, in to potem, ko so

na ne čudijo. Socializem uči, da je proces kapitalističnega razvoja ta, da se bogastva bolj in bolj koncentrirajo v posesti nekaterih in da je ljudi brez premoženja tudi tega procesa več in več. Takozvani srednji stan v skrbeh, ker je že skoro enak proletarskemu razredu. Rohni zoper truste, njihov razpust zahteva, svojevrstno so bili sprejeti protitrustni zakoni, sodišče je zapustilo petrolejski trust (Standard Oil Co.), ukazalo je mesarskemu trustu, da mora prodati tiste svoje varne, ki niso v direktnem stiku s klavniško industrijo, ampak kljub temu, bogastva se koncentrirajo. Tolega procesa ni mogoče zaustaviti, ako mu je odkar zgodovinski razvoj. Kadar bo koncentracija bogastev popolna, bo ekonomski sistem zrel za preobrat v socialističnem pomenu besede. Vsaka stvar se rodi, se razvija, če je v nji pogoj za razvijanje, se izrabi, ostari in umrje, mesto umrlega pa se pojavi nekaj novega, boljšega. Kapitalizem je pomenil napredek od fevdalnega sistema, zato je prinesel s seboj na svet že začetek za še večji napredek, zarodek socializma. Ta je prevzel dedščino kapitalizma — koncentrirana bogastva, in jih obratoval v interesu splošnosti. Ta proces ni vprašanje dneva, ali ene revolucije, ki se lahko izvrši tekom par dni, ampak stvar dolgotrajnega razvoja. Če kadar pade kapitalizem v svojem sedanjem bitju, ljudstvo še dolgo ne bo povsem zrelo za novi sistem. Vzelo bo več generacij, predno dobi svet popolnejše človeštvo, takšno, ki bo razumelo pravičnost in jo izvajalo. Svet je še mlad in pred njim je še dolgo pot. Naj ne obupavajo tisti, ki so po izpregledanju mislili, da pride svetovni preobrat že jutri. Preobrat je in se vrši že več let, toda očem navadnega človeka ni viden.

Ampak kljub temu je preobrat. Pravo blagostanje nastane, kadar bo človeštvo delalo z namenom stopiti dobro drugim, ne samo sebi. Današnji povprečni človek zapravlja vse ustvarjajoče energije z namenom, "da bo sam kaj imel". Zato nima sam ničesar, nekateri pa vse. Spremeniti se mora v toliko, da bo ustvarjal z namenom, da bomo vsi vse imeli, in kadar bo večina takih ljudi, bomo lahko rekli, da je človeštvo zrelo za socializem.

Strah pred socialisti v Montani.

Socialistična stranka je potom peticije nominirala kandidata v vse važnejše urade in poslala imena kandidatov zaeno s peticijami državnemu tajniku Montane, ki je dal socialiste na glasovnico. Sovražniki stranke so se dvignili in izposlovali sodnijsko prepoved, ki se glasi, da socialistični kandidati ne smejo priti na glasovnico. Kako je izpadlo končno zaslišanje pred sodiščem glede te prepovedi, nam ni še znano sedaj, ko pišemo te vrstice. Znano pa nam je, da kadar bo socialistična organizacija dovolj jaka, se bodo kapitalistični lakaji dvakrat premislili, predno bodo izdali podobne prepovedi.

Kdor ničesar ne ve in ne ve, da ničesar ne ve, je mlec. Izogni se mu!

Kdor ničesar ne ve in ve, da ničesar ne ve, je kromen. Pouči ga!

Kdor kaj ve in ne ve, da kaj ve, ta spi. Zdrami ga!

Kdor kaj ve in ve, da kaj ve, je modrijan. Sledi mu!

Arabski pregovor.

se bojevali rama ob rami s svojimi organiziranimi tovariši v krajih, kjer je bila unija priznana. Mogočno zastopstvo v postvodajah bi preprečilo marsikako stavko in s tem gorje, ki ga trpe stavkarji v dolgotrajnih industrialnih bojih. Način, potem katerega se bori večina ameriških unij za izboljšanje življenjskega stanja svojih članov, je zastarel. Stavkati na industrialnem polju in skebati na političnem je za ameriško delavstvo silno draga šola, tako draga, da se je čuditi, ker se iz nje tako malo nauči. Pa bo že prišel preobrat tudi v tem oziru. Morda ni več daleč, ko postanejo velike ameriške unije res bojovne organizacije v razrednem boju. Naloga socialistov je, da jih pripravljajo in vodijo v to smer.

***

Workers' University Society.

Kakor smo že poročali v "Proletarcu", je splošno znani predavatelj, debator, sociolog in ustanovitelj Delavske univerze (Workers' University Society, Arthur Morrow Lewis, pred nedavnim umrl. Z njim je ta delavska vzgojevalna institucija v Chicagu izgubila svojega ravnatelja in predavatelja. Na mesto pokojnega Lewisa je bil izvoljen dolgoletni predavatelj in pisatelj Percy Ward.

Predavateljska sezona Delavske univerze se je vsako leto pričela v jeseni in je trajala do pomladi. Isto tako bo tudi letos. Prvo predavanje je bilo v nedeljo 15. oktobra ob 11. dopoldne v gledališču Studebaker. Prejšnja predavanja in debate so se vršile večinoma v gledališču Garrick ob nedeljah popoldne. Sedaj se vrše v Garricku vsako nedeljo popoldne vaudevilske igre, zato je moralo iskati vodstvo Delavske univerze nove prostore. Nobeno gledališče se ni moglo dobiti za ob nedeljah popoldne, zato se je vodstvo odločilo obdržavati predavanja in debate dopoldne, in sicer ob 11. uri v gori omenjenem gledališču.

To je sedma predavateljska sezona Delavske univerze. Prvo predavanje je imel Percy Ward. Vodstvo obljublja, da bodo nastopili najboljši predavatelji, večinoma tisti, ki so slušateljem znani že iz prejšnjih let.

Kadar bodo debate, bo stvar pravočasno naznanjena. Vstopnina na predavanja je 50c za osebo.

***

Pitje "munšajna" napolnjuje ameriške blaznice. Samo v čikaškem okraju zblazni povprečno vsaki teden 150 oseb, večinoma žrtve strupenih alkoholnih pijač. Po bolnišnicah in ubožnicah najdete slepe, pohabljeni ljudi, žrtve alkoholnih strupov. Oddelki so v raznih bolnišnicah napolnjeni. Izvor tuberkuloze je v mnogih slučajih v pijančevanju. Ljudje se ukvarjajo s kuhanjem žganja, ob nedeljah se pijančuje, razgraja, divjanja je več kakor ga je bilo pred prohibicijo. Ne v vseh krajih. Ampak koder je postava mrtev zakon, izrabljan le za grabljenje podkupnin, tam je pijančevanje v cvetju. V deželi prohibicije, pa bo treba pričeti z umsko propagando, da se odvrne ljudstvo od ugodnejšega pijančevanja!

Kaj je radikalizem? Ali zmerjanje kapitalistov? Ali morda fraze o revoluciji? Ali pa delo, ki se ga izvršuje brez posebnega hrupa, delo za vzgajanje in organiziranje delavskih mas? Skušaj si sam najti pravi odgovor.

Za socializem ne zadostuje reči: "Tako mislim." Le kdor lahko pravi: "To vem in znam", bo varen, da je na pravi poti.

A. P. ČEHOV: ODDELEK ŠT. 6

Prevedel Josip Vidmar. (Nadaljevanje.)

Pred vsem je povedel Mihail Averjanič svojega prijatelja k Iverski. Molil je vneto, s pokloni do tal in s solzami, in ko je končal, je globoko vzdihnil in dejal:

— Čeprav ne veruješ, vendar ti je nekako po kojnjejše, kadar pomoliš. Poklonite se, dragi.

Andrej Jefimič se je zmedel in počastil ikono, Mihail Averjanič pa je stegnil ustnice in je majaje z glavo šepetaje pomolil; in spet so mu na oči izstopile solze. Potem sta šla v Kremel in si ogledala car-top in car-zvon in jih celo s prsti otipala, se naslajala nad razgledom na Zamoskvorečje in obiskala hram Odrašenika in Rumjancevski muzej.

Kosila sta pri Testovu. Mihail Averjanič je dolgo gledal v jedilni list, si gladil zalizce in dejal s tonom gurmana, ki se počuti po restavracijah kakor doma:

— Bomo videli, kaj nam daste danes, angelj!

XIV.

Doktor je hodil, gledal, jedel, pil, toda občutil je eno samo čustvo, nejevoljo na Mihaila Averjaniča. Hotelo se mu je odpočiti se od prijatelja, se odstraniti od njega, se skriti, prijatelj pa je smatral za svojo dolžnost ne ga pustiti niti za korak od sebe in mu preskrbovati kolikor mogoče veliko razvedrila. Kadar ni bilo časa gledati, ga je zabaval s pogovori. Dva dni ga je Andrej Jefimič prenašal, tretjega dne pa je objavil svojem prijatelju, da je bolan in da bi rad ostal cel dan doma. Prijatelj je rekel, da v takem slučaju tudi on ostane. Saj se je res treba spočiti, kajti na ta način bi noge tega na prenesle. Andrej Jefimič je legel na divan z obrazom proti naslonjalu in je s stisnjenimi zobmi poslušal svojega prijatelja, ki ga je vneto prepričeval, da Francija prej ali slej razbije Nemčijo, da je v Moskvi zelo veliko sleparjev in da se pri konju po njegovi zunanosti še ne more sklepati na njegove vrline. Doktorju je pričelo šumeti v ušesih in biči srce, toda poprositi prijatelja, naj odide ali utihne, se iz delikatnosti ni upal. K sreči se je Mihail Averjanič naveličal sedeti v sobi in je po kosilu odšel na izprehod.

Ko je Andrej Jefimič ostal sam, se je prepustil čustvu počitka. Kako prijetno je ležati nepremično na divanu in se zavedati, da si sam v sobi! Resnična sreča ni mogoča brez samote. Pogubljeni angel je izdal Boga najbrž zato, ker si je zahotel samote, ki je angelji ne poznajo. Andrej Jefimič je hotel premisljevati o tem, kar je videl in slišal poslednje dni, toda Mihail Averjanič mu ni šel iz glave.

"Ampak on je iz prijateljstva vzel dopust in se odpeljal z menoj, iz velikodušnosti, — je mislil doktor nejevoljno. — Ni je hujše stvari kot takole prijateljsko varuštvo. Človek bi si vendar mislil, da je dober in velikodušen veseljak, pa je tako dolgočasen. Neznosno dolgočasen. Taki so navadno ljudje, ki vedno govore same pametne in lepe besede, zraven pa čutiš, da so topi."

Naslednje dni se je Andrej Jefimič izgovarjal, da je bolan in ni hodil iz sobe. Ležal je z obrazom proti naslonjalu in se mučil, kadar ga je prijatelj zabaval s pogovori, ali pa je počival, kadar prijatelja ni bilo. Nejevoljen je bil nase, da je šel na potovanje, in na prijatelja, ki je postajal vsak dan bolj gostobeseden in

prepisiljen; ubrati svoje misli v resen, vzvišen ton, se mu ni nikakor posrečilo.

"Resničnost, o kateri je govoril Ivan Dmitrič, ni preštevava rebra, — je mislil in se jezil na svojo malenkostnost. — Sicer pa neumnost . . . Pridem domov, pa bo šlo vse spet po starem . . ."

In v Peterburgu isto: po cele dni ni prišel iz so- le, ležal je na divanu in je vstal le tedaj, kadar je imel piti pivo.

Mihail Averjanič je ves čas priganjal naprej, v Varšavo.

— Dragi moj, po kaj pa naj grem tja? — je govoril Andrej Jefimič s prosečim glasom. — Peljite se sami, meni pa dovolite, da se peljem domov! Prosim! — Za nobeno ceno! — je protestiral Mihail Averjanič. — To je neverjetno mesto. V njem sem preživel pet najsrečnejših let svojega življenja!

Andrej Jefimič je imel premalo volje, da bi ostal trdovraten; potlačil je svojo nejevoljo in se odpeljal v Varšavo. Tukaj ni šel iz sobe, ležal je na divanu in se jezil nase, na prijatelja, na lakaje, ki uporno niso hoteli razumeti ruskega, Mihail Averjanič pa se je kakor po navadi, zdrav, boder in vesel, od jutra do večera sprehajal po mestu in iskal svojih nekdanjih mancev. Parkrat ni prenočeval doma. Po neki taki noči, ki jo je bogve kje prebil, se je vrnil silno razburjen, ves rdeč in nepočesan, zgodaj zjutraj domov. Dolgo je hodil iz kota v kot in mrmral sam pri sebi; potem pa se je vstavil in rekel:

— Čast je prva stvar.

Potem je hodil še nekaj časa, se naenkrat zgrabil za glavo in spregovoril s tragičnim glasom:

— Da, čast je prva stvar! Prokleta bodi minuta, ko mi je prišlo prvič v glavo, potovati v ta babilon! Dragi moj, — se je okrenil k doktorju, — prezirajte me: zgubil sem pri kartah! Dajte mi petsto rubljev!

Andrej Jefimič je odšel petsto rubljev in jih molče oddal svojemu prijatelju. Ta je ves rdeč od sramu in jeze brezvezno izrekel neko nepotrebno prisego, nadel kapo in odšel. Ko se je čez kakih dve uri vrnil, se je zgrudil v naslonjač, je glasno vzdihnil in dejal:

Čast je rešena! Na pot, prijatelj moj! Niti minute nemaram ostati v tem prokletom mestu. Slepariji! Avstrijski špijoni!

Ko sta se prijatelja vrnila v svoje mesto, je bil že november in na ulicah je ležal globok sneg. Mesto Andreja Jefimiča je prevzel doktor Hobotov; stanoval je le v starem stanovanju in čakal, kdaj pride Andrej Jefimič in mu izprazni stanovanje v bolnici. Grda ženska, ki jo je nazival svojo kuharico, je že stanovala v enem izmed traktov.

Po mestu so krožile nove spletke o razmerah v bolnici. Govorili so, da se je grda ženska sprla z nadzornikom in da je baje ta pred njo lazil po kolenih in jo prosil odpuščanja.

Andrej Jefimič pa je moral prvi dan po prihodu iskati stanovanje.

— Prijatelj moj, — mu je rekel plaho poštar: — sprostite mi neskromno vprašanje: kakšna sredstva imate na razpolago?

Andrej Jefimič je molče preštel svoj denar in rekel:

— Šestinosemdeset rubljev.

— Ne vprašam o tem, — ni razumel Mihail Averjanič in se zmedel. — Jaz vas vprašam, kakšna sredstva imate v celem?

— Saj vam pravim: šestinosemdeset rubljev . . . Drugega nimam ničesar.

Mihail Averjanič je smatral doktorja za poštenega

in plemenitega človeka, vendar je sumil, da ima najmanj kakih dvajset tisoč kapitala. Ko pa je sedaj zvedel, da je Andrej Jefimič berač, da nima od česa živeti, je sam bogve zakaj naenkrat zajokal in objel svojega prijatelja.

XV.

Andrej Jefimič je živel v hišici s tremi okni, ki je bila last meščanke Bjelove. V tej hišici so bile vsega skupaj tri sobice, če se ne šteje kuhinje. Od teh je dve, ki so imele okna na cesto, najel doktor, v tretji in v kuhinji pa sta živeli Darjuška in meščanka s tremi otroci. Včasih je prihajal h gospodinjji prenočevati njen ljubovnik, pijan mužik, ki je po nočeh divjal in strašil Darjuško in otroke. Ko je včasih prišel, se vsedel v kuhinjo in pričel zahtevati vodke, je postalo vsem zelo tesno in doktor je iz usmiljenja vzel k sebi jokajoče otroke, jih položil pri sebi na tleh spat, in to mu je delalo veliko veselje.

Vstajal je kakor prej ob osmih in je po čaju sedel brat svoje stare knjige in revije. Za nove že ni imel več denarja. Branje ga ni več zgrabilo tako globoko in ga je utrujalo. Mogoče je bilo vzrok temu to, da je bral stare knjige, mogoče pa tudi to, da se je vsa okolica spremenila. Da bi ne zapravljal časa v brédeldju, je sestavljal podrobni katalog svojih knjig in jim prilepil listke na hrbte in to mehanično marljivo delo se mu je zdelo bolj zanimivo kot branje. Enakomerno, marljivo delo je na nekaj nerazumljiv način uspravilo njegove misli, da ni mislil o ničemer več, in čas mu je hitro mineval. Celo sedeti v kuhinji in čistiti z Darjuško krompir, ali izbirati smeti iz ajdove kaše, se mu je zdelo zanimivo. V sobotah in nedeljah je hodil v cerkev. Stal je ob steni, z zaprtimi očmi poslušal petje in premišljeval o očetu, o materi, o univerzi, o religijah; bilo mu je pokojno, žalostno in ko je potem odhajal iz cerkve, mu je bilo žal, da se je služba božja tako hitro končala.

Dvakrat je bil tudi v bolnici pri Ivanu Dmitriču, da bi se pogovarjal z njim. Toda obakrat je bil Ivan Dmitrič nenavadno razburjen in jezen; prosil je doktorja, naj ga pusti v miru, ker se je praznega besedičenja že zdavnaj naveličal, in je dejal, da prosi od prokletih, podlih ljudi za vse trpljenje eno samo nagrado — posamnega zapora. Ali je mogoče, da mu niti tega ne izpolnijo? Ko se je Andrej Jefimič poslavljaj od njega in mu voščil lahko noč, se je obakrat obregnil in dejal:

— Hudič vas vzemi!

In Andrej Jefimič sedaj ni vedel, ali naj gre še tretjič ali ne. A šel bi rad.

Prej je hodil Andrej Jefimič po kosilu po sobah in je premišljeval, sedaj pa je ležal od kosila do večernega čaja na divanu z obrazom proti naslonjalu in se je prepuščal malenkostnim mislim, katerih nikakor ni mogel obvladati. Bolelo ga je, da mu niso dali za njegovo več kot dvajsetletno službovanje ne penzije ne enkratne podpore. Res je sicer, da ni služil pošteno, toda penzijo vendar dobivajo vsi uradniki brez razlike, naj bodo poštene ali ne. Sodobna pravičnost ravno v tem sploh obstoja, da čini, redovi in penzije niso nagrade za pravna svojstva in sposobnosti, temveč sploh za službo, pa naj bi že bila kakoršnakoli. Zakaj mora biti ravno on izjema? Denarja sploh ni imel. Sram ga je bilo hoditi mimo kramarije in srečevati gospodinjjo. Za pivo so dolžni že dvaintrideset rubljev. Tudi meščanki Bjelovi so dolžni. Barjuška na tihem prodaja staro obleko in knjige in laže gospodinjji, da dobi doktor v kratkem času zelo veliko denarja.

(Dalje prihodnjič.)

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Javen shod v Clevelandu.

CLEVELAND, O. — Slovenski socialistični klub št. 27, JSZ., sklicuje velik javen shod, ki se vrši v nedeljo 29. oktobra ob 2. popoldne v R. Božeglavovi dvorani.

Na tem shodu bodo nastopili priznani govorniki, kateri so že veliko storili v organiziranemu boju za delavske pravice in v borbi proti kapitalističnemu sistemu.

Delavci državljani! Med važna sredstva, s katerimi se lahko uspešno borite proti izkoriščevalnemu sistemu, je glasovalca. V vaših rokah je ta moč. Potom glasovnice, če se je pravilno uporabljala, si lahko izboljšate svoje bedno stanje. In ne pozabite, da vsak glas, oddan socialistični stranki, je protestni glas zoper današnji družabni red. Tudi če ne zmagamo še letos ali drugo leto, je vendarle silno važno, koliko je teh protestnih glasov. Če je njih število majhno, ne prizadevajo kapitalistom nobenega strahu. Če jih je več in več, povzročajo paniko v kapitalističnemu taboru. Naša armada mora rasti! Delavstvo se mora zavzeti dobiti moč v svoje roke. V ta namen se poslužujemo vseh tistih sredstev, ki so v danih razmerah najuspešnejša in uspešno sredstvo je tudi glasovnica, naši glasovi na dan volitev, ako jih prenehamo oddajati kapitalističnim lakajem in glasujemo za naše razredne borce, za socialistične kandidate.

Ali hočete na vse večne čase trpeti izpore, stave, brezposelnost, trganje delavskih plač, dolge delovne ure in poleg vsega biti še v vednem strahu, kedar vas delodajalec vrže na cesto in vas s tem pahne v pomanjkanje? Ali hočete še nadalje trpeti na vsakih par let vojne grozote, plačevati ogromne vojne davke in žrtvovati stotisoče, milijone človeških bitij vojnemu molohu?

Možje in žene, fantje in dekleta, pridite vsi na ta shod, na katerem se bo razpravljalo o vseh teh vprašanjih, ki se tičejo vas vseh. Zavedajte se resnosti časa, v katerem živimo.

PRIDITE VSI KAKOR EDEN NA SHOD DNE 29. OKTOBRA. Vstopnina prosta.

ODBOR.

Poziv na javen shod v Pullmanu.

PULLMAN, ILL. — Socialistični klub št. 224, JSZ., priredi v petek dne 3. novembra ob 7:30 zvečer javen shod, na katerem nastopijo med drugim sodruga Joško Oven in Chas. Pogorelec. Shod se vrši v Stančikovi dvorani, 205 E. 115th Str.

Delavci, udeležite se ga v obilnem številu. Doba razdorov in nesloge izginja, prihaja pa doba združevanja in resnega dela za družabni preobrat.

Novemberske volitve so pred vratmi. Ne zamudimo niti najmanjše prilike agitirati med delavci, da oddajo svoje glasove socialističnim kandidatom. Veliko število glasov za našo stranko bo zelo dobro vplivalo pri delu za pridobivanje novih bojnikov socialističnim organizacijam. Na milijone je nas, toda le malo število delavcev je v resnici razredno zavedanih.

Zato nas vlada sistem izkoriščanja in potlačevanja, ker so delavske mase še nezavedne, ker še slepo drve za kapitalističnimi politikami. Vsak naš sodrug lahko veliko stori pri agitaciji med delavstvom, najsi bo v tovarni, rudniku ali kjerkoli. Agitacija za socializem in vodstvo v razrednem boju za delavsko stvar je delo organiziranih sodrugov. Vsaki izmed nas naj stori svojo dolžnost, pa bomo zadovoljni z rezultati.

Torej ne pozabite: V petek 3. novembra ob 7:30 zvečer se vrši javen shod v Stančikovi dvorani, ki ga sklicuje naš socialistični klub. Naj ne manjka nikogar in naj nihče ne zanemari agitirati med rojaki za udeležbo na tem shodu.

ODBOR.

Naše aktivnosti.

CHICAGO, ILL. — Za priredbo, socialističnega kluba št. 1 v spomin petletnice ruske revolucije so pripravili v polnem teku. Program priredbe je bil objavljen zadnji teden in priobčen bo v tem listu drug teden. Klub bo skrbel, da bo dobro izvajano. Dobro izvajanih programov se pogreša na slovenskih priredbah, toda članstvo našega kluba je vedno skrbelo, da je dalo občinstvu čim boljši duševni užitek, tudi če je bilo treba pri tem zapostaviti gmotne interese. Tako se tudi za priredbo dne 5. novembra polaga vso važnost na program in na moralni uspeh. Od občinstva pa je odvisno, v koliki meri nas je pripravljeno podpreti s svojo udeležbo.

Kolikor se more soditi po dosedaj prodanih vstopnicah, bo Narodna dvorana, kjer se priredba vrši, napolnjena. Občinstvu je ostal v spominu program proslave Pariške komune, ki smo jo priredili meseca marca to leto. Zato se je zavzelo priti tudi na našo prihodnjo priredbo dne 5. novembra. Slovensko zavedno delavstvo hoče na dostojen način proslaviti zmago slavni potek največjega dogodka v zgodovini, padec zarizma in postanek delavske in kmečke vlade v Rusiji, ki vodi Rusijo skozi silne viharje in krize v boljšo bodočnost, ne samo za Rusijo, ampak za vse človeštvo.

Na zadnji seji našega kluba je bilo sklenjeno, da se izrabijo vse slovenske priredbe pred volitvami dne 7. novembra za volilno kampanjo. Na vseh se borudal kampanjski letak JSZ., in kjerkoli mogoče, bodo nastopili naši govorniki.

Klub je prevzel precejšen del bivše 34. warda, s kateri bodo njegovi člani raznašali kampanjsko literaturo v angleščini in kooperirali s češkimi in drugimi sodrugmi na shodih, kateri bodo sklicani za splošno publiko.

Sodrugi v Pullmanu so sklicali za dne 3. novembra javen shod v Stančikovi dvorani. Kampanjsko literaturo so razdelili med vse slovenske in nekaj med druge jugoslovanske delavce v njihovem okolju. Sodrugi Srbi na "north side" so obdržavali vrsto shodov in predavanj in si odločili teden dni za sistematično nabiranje naročnikov za njihov tednik "Budućnost", ki izhaja v Detroitu.

Naše aktivnosti postajajo živahnejše, in to je znamenje, da smo krizo v glavnem preboleli in da gremo zopet naprej. Tam, kjer imamo aktivne klube, prihaja v naselbine novo življenje. Delavci v tistih naselbinah,

er klubov še ni, pa naj skrbe, da se čim prej ustanove. Sledite apelu E. V. Debsa, ki kliče ameriškemu delavstvu, naj se najprvo organizira v socialistični zvezi, če hoče kaj šteti, če hoče v svojih bojih zmaganiti. Danes je za nas najvažnejše delo organizirati in zopet organizirati. Na delo torgji. — c.

Slika iz West Virginije.

HUBBARD, W. VA. — Če se mi posreči, bom pokazal malo sličico o naprednosti našega delavstva in o poteku stavke v teh krajih. Kot znano, so premogarski "kempe" po Zapadni Virginiji že dolgo pravcajo in se med premogarji in operatorji, ki se obnašajo kot pravi avtokratje, kralji v svojem kraljestvu.

Nekako pred dvema leti sem prišel na Coketon, Va. Že takrat je bila tu ustanovljena postojanka M. W. of A. Ta premogarska unija je bila po nekaterih "kempah" v okolici Thomasa precej trdna, toda kadar je bilo še precej premoagrcjev neorganiziranih, se je posebno pokazalo, ko smo stopili v stavko; v teh imamo stavko, ki je pričela še pred splošno stavko premogarjev. Dne 1. februarja je The Davis Coal and Coke Co. zaprla vse svoje rove v okolici Thomasa. To vodstvo je začutilo vpliv organizacije, pa izdalo bojni načrt, da vsako gibanje premogarjev, če le sije, že v kali zaduši. Pričeli so najprvo s trikmi. Na ta način so usiljevali v podpis premogarjem nekeke zime. Ko je ujela v te zanke nekaj premogarjev, je na 13. febr. obnovila obrat v svojih rovih. Delalo se tri dni po tem. Ko smo se vračali tretji dan z dela in domov, smo opazili nabite lepake, na katerih je bilo znamenjeno, da nam je družba znižala plačo od 36. do 40 odstotkov. Ker je bila večina premogarjev v uniji, so bili dne 16. februarja na stavko. Tako smo bili mi v stavki že nad mesec dni, predno je pričela splošna stavka premogarjev dne 1. aprila. Proglas za splošno stavko dne 1. aprila je nam bil v veliko moralno pomoč, kajti le od splošne stavke smo se nadejali, da bo znamenila zmago tudi za nas. V Thomasu in v vseh okoliških krajih so bili rudarji na stavki stoodstotno, in se zelo poživelno naš pogum in nas navdalo z nado v skorajšnjo zmago. Ves čas smo stali solidarno v boju. Razum v Davisu, kjer je zacvetelo stavkokazstvo skoraj ves čas stavke. Nekateri v Davisu so delali, kot pravimo, "za žive in mrtve", ob nedeljah in praznikih po noči in po dnevu.

Mi smo se sprehajali dan za dnem po ulicah (po domače rečeno "po kolovoznicah", kajti ulic tukaj nimamo). V začetku stavke je bilo tukajšnje delavstvo razdeljeno, da bo zmaga na naši strani; toda kaj pomembna vera, če ni stanovitnosti. Kakor hitro so nekateri spoznali, da je družba dobila nekaj farmarjev, ki so se zdeli delo kot stavkokazi, so pričeli malodušnežiti in iz naših vrst in iz organizacije drug za drugim pristopati na kompanijsko stran, tako, da je družba dobivala več in več delavcev, naša organizacija je pa ostala pešati. Žal, da so pričeli tudi naši rojaki komunicirati v kompanijski tabor in to zmerom več, med njimi tudi taki, ki so člani SNPJ. in se štejejo za napredne. Ta naprednost je podobna bolj peni kot kaj drugemu. Neki rojak mi je pravil, da so imeli v Thomasu enkrat tudi socialistični klub, pa ga niso mogli držati pri življenju. Pred nedavnim so ustanovili novo društvo, ki pa tudi ni našlo obstanka. Kolikor je znano, so se vsi člani porazgubili v razne kraje. V okolici Thomasa je bila dosežena zmaga, ampak majhna! Bila je zmaga stavkokazov! To je rezultat boja skozi osem mesecev.

Družba jih je pričela zopet organizirati na svoj način. Bosi so ponovno prišli na dan z nekako listino, ki jo mora vsaki, ki si hoče ohraniti delo, podpisati in se zavezati, da ne bo član nobene organizacije, katere niso po godu kompanijam. Obljubiti more, da bo ostal lojalen družbi — kar bi se po domače reklo, da bo garal zanjo brez ugovora in mrmranja. Še nekaj drugega si je izmislila družba. Vsakemu premogarju bo odtrgala od plače znesek \$100, kateri bo v blagajni družbe. Ni mi natančno znano, čemu hoče družba držati te vsote. Morda zato, da jih obdrži v slučaju, da kdo prelomi svojo obljubo ostati zvest družbi.

To je sličica iz okolice Thomasa v W. Virginiji. Kdor neče podpisovati kompanijskih deklaracij, kdor noče biti stoodstotni podanik premogovniških kraljev, naj se ogiblje te Sibirije, ki je Sibirija ne po klimi, ampak po tiranstvu.

Na Hubbardu, kjer sem sedaj, je majhna naselbina. Vsega skupaj nas dela le okoli sedemdeset mož, večinoma Američani, ali kakor jim pravimo, Angleži. Slovenskih družin je tukaj samo pet. Kempa je unij-ska in v veljavi imamo "check off sistem"; to pomeni, da članarino v unijo odračunava družba sama od plače premogarjev.

Nas pet Slovencev se je preselilo sem pred kakimi meseci dni. Prej smo bili v okolici Thomasa. Dela se tu še dosti dobro.

Pozdrav zavednim delavcem v Ameriki!

JOHN, KOGOJ.

Vabilo na zabavo društva Slovenski Dom, S. N. P. J.

CHICAGO, ILL. — Društvo Slovenski Dom, št. 86, SNPJ., priredi v soboto dne 4. novembra veliko plesno zabavo v Siebensovi dvorani na 1457 Clybourn Ave, dva bloka jugovzhodno od N. Halsted Street. Pričetek zabave ob 7. zvečer. Slovensko občinstvo in članstvo bratskih društev vabimo, naj poseti našo priredbo. Igral bo dobro izvežban tamburaški zbor. Skrbeli bomo, da bo zabava neprisljuna in da se bo vsakdo počutil domačega v našem krogu. — Član društva.

"Težki časi".

ELY, MINN. — Težki časi so nastopili v nekaterih krajih za gospode župnike. Vse ceremonije, pridige in žegni, vsa lepa oblačila nič ne izdajo. "Dajte, dajte v cerkveno kaso!" ljudje pa vendar ne dajo. O, nekateri že dajejo, pa jih ni dovolj, da bi rasli tisočaki, kakor je bilo v dobrih starih časih, ko so verni kristjani izdajali vse dobrine farovžem in kloštrom, bogatejši pa so jim ob svoji smrtni uri "zašafali" grunte in druga premoženja. Na ta način je bogastvo svete cerkve, ki "ni od tega sveta", naraslo na milijarde. Gosposodje pa so kar naprej pridigali o uboštvi in klicali dobrim kristjanom, naj dajo in dajo! Počasi so se ljudje večinoma izpametovali vsaj med nekaterimi narodi, drugi pa so še zmerom zelo pobožni in gospodje imajo med njimi "fine" čase. Tudi ameriški Slovenci imajo še fare, kjer je dosti radodarnih duš in gosposodje lahko denejo na stran kak tisočak "za stare dni." No, clyška fara ni ravno zlat studenec, dasi je tu precej Slovencev. Nekateri "majnarji" so toliko predrzni, da svetujejo gospodu, naj se prime kakega dela, ker je še mlad, namesto da samo kolekta in kolekta ter rentaci ob nedeljah pri pridigah.

Očitajo nam, da smo "rdečkarji". To je res. Kdor dela v minnesotskih železnicah rudnikih, je prav gotovo rdeč po vsem životu in vsa obleka ima rdečo bar-

vo. Rudarji tudi pljujejo "rdeče." Vse to povzroča ruda, ki je rdeča in prah od nje se vleze vsaki dan v kožo, v obleko, v usta in v pljuča. Zato smo v resnici "rdeči", pa ne tako, kakor tisti rdečkarji, ki mečejo bombe, dasiravno tudi naši rdečkarji porabijo na tone dinamita, pa ne za ubijanje.

Minnesotski rudarji, ali pa "rdečkarji", kakor jih imenujejo naš gospod, garajo za tiste, ki pravijo, da je ruda v zemlji njihova last. Izkoriščani pa so od svojih številnih pijavk, tako, da je življenje naših rudarjev res mizerno. Ni čuda, da nekateri silijo gospoda župnika, naj poskusi, kako se dela z lopato in krampom ter s sekuro. Morda ne bi bil več tako raven, kadar bi moral prenašati lesene opore, ki so težke kakor železo, po nizkih rovih. Dajati, da ne pridejo v pekel, se jim zdi smešno, ker so že dolga leta v peklu, katerega bodo rešeni šele s smrtjo, ali pa še prej, če minnesotski rdečkarji postanejo tudi taki "rdečkarji", kakršnih se duhovni gospodje in trusti najbolj boje.

Zakrajškovo glasilo "Edinost" naziva naše rudarje barabe. Naj jih imenuje pobožni frančiškanski kramar s tem imenom, kadar bo prišel misijonarit v naše naselbine! Lahko jih je zmerjati iz Chicage, kjer ga ne morejo doseči žuljave roke rudarjev. Nihče ne more imenovati naših poštenih rudarjev barabe, ako ni lump. Če ti ne dajejo dolarjev kakor bi rad, to še ne pomeni, da so izvržki in barabe. So pač spoznali, da so dajali dovolj dolgo in sedaj premišljujejo, če ne bi bilo pametnejše kako drugače skrbeti za boljše življenje na zemlji, pa prepustiti nebesa po smrti tistim, ki hočejo metati dolarje za sedeže v nebeškem kraljestvu.

Organizacija rudarjev bi bila zelo dobra reč. "Edinost" nekaj namigava o tem, pa naj bo rajše lepo tiho, kajti ona je skebski list in podpira skebarijo kjer in kadar more. Drugače bi se zamerila "gospodarjem", katerim moramo biti po naukih vere pokorni. Gospodje posvetni in klosterski duhovniki naj rajše povedo in pokažejo, kako morejo oni boljše pomagati delavcem izboljšati svoj položaj na tem svetu, ne pa samo napadati socialiste. Napadanje in obrekovanje je po cenji, ampak krščanska čednost to ni. Sicer pa je frančiškanskim menihom taka čednost španska vas, pa tudi naš gospod niso boljši od njih.

Človeka se sodi po njegovih delih. Za rudarja vemo, da spravlja rudo na površje; čevljar izdeluje obuvale, mizar pohištvo itd. Kaj pa imajo pokazati takozvani dušni pastirji? Naj enkrat povedo, kaj so naredili koristnega za človeško družbo, namesto da mečejo blato na tiste, ki delajo in se pošteno preživljujejo z napornimi deli. Naj vsaj povedo, koliko duš so rešili iz vic, ali vsaj da so jih potegnili do plovice iz ognja v vicah, da se ubogi spokorjeni grešniki žgo le do kolen, kar je tudi hudo, kajti če tudi peče in žge samo do kolen, boli po vsem telesu. Ker teles v vicah ni, tudi v peklu in v nebesih ne, je nevernim Tomažem nezapopadljivo, kako naj se nekaj žge, česar ni.

V rudniških peklih pa v resnici žge in boli, tako, da se marsikdo zgrudi od silnih naporov. Reševati rudarje zemskega pekla bi bil tudi za gospode zelo hvaležno delo. Izobrazujejo naj jih in organizirajo, da se bodo v stanju postaviti v bran in se bojevati za izboljšanje svojega stanja.

Denar igra v današnji družbi silno važno vlogo. Zato se ga ne branijo niti v farovžih. Naš gospod župnik n. pr. so se dosedaj branili dajati žegne in izvrševati ceremonije bodisi pri krstih, porokah, pogrebih itd., ako niso prizadeti vestno odrajovali vsak mesec določeno vsoto v cerkveno blagajno. Sedaj se je premi-

slil, pa deli blagoslove in zaveze tudi mlačnim vernikom, ako se hočejo "zglihati" za kak dolar ali dva. Denar mora priti v njegovo blagajno na en ali drug način, zato se je odločil za vse mogoče načine. Tako je tudi cerkev postala nekaka branjarija z zakrampanji, podobnicami, vodo, svetinjicami in tako naprej. Svetopisemski semenj v templju je dandanes mnogo večji, kakor tiste čase, ko je Sin Božji z bičem izgnal judovske kramarje, svoje rojake, iz božjega hrama.

Še nekaj dni, pa bo tu 7. november, dan volitev za kongresnike, governerje in v številne druge uradnike. Delavci, premislimo dobro, predno potegnemo križe na glasovnicah. Oddajte svoje glasove kandidatom socialistične stranke. V enih krajih socialistična stranka to pot nima popolne liste kandidatov, ampak le v nekatere urade. Volite za tiste, ki jih ima na glasovnici. V Minnesoti soc. stranka letos ni postavila svojih kandidatov, oziroma, jih je umaknila, z namenom, da ne poseže v volilni boj, dokler si ne ojača organizacije v tej državi. Kandidate pa ima farmerska delavska stranka, ki deluje samo v Minnesoti in sestoji iz naprednih farmerskih in delavskih elementov. Ta stranka ne pripada k stranki enakega imena, kateri deluje skro po vsi Ameriki. V nji je aktivnih mnogobivših članov socialistične stranke. V nekaterih krajih nastopa proti političarjem starih strank Nestrarska liga. Inteligentni delavci bodo vedeli ravnati po previdnosti. Kjer se more poraziti kapitalistične lakaje, je priporočljivo oddati svoje glasove kandidatom tiste delavske skupine, ki vodi volilno kampanjo. Povsod drugod pa naj delavci glasujejo za socialistične kandidate, to je, ako se je stranka kot taka udeležila volilnega boja. Za okrajne komisarje nima tu nobena delavska skupina svojih kandidatov, pač pa imamo neodvisnega kandidata. Njegov protikandidat je Mc Mahon, kateri je v tem uradu že 14 let. Starejšim rudarjem je znan še iz leta 1907 radi svojih surovosti napram unijskim delavcem, ki so bili takrat v boju proti trustjanskim mogotcem. Mnogim je še v spominu slučaj, ko so izgnali od tu organizatorja unije W. F. of M. Posadili so ga v vagon in predno je vlak zapustil postajo, je šel v vagon McMahon, smrtni sovražnik organiziranih delavcev, in v vrstvi kmpanijskih puškarjev tega organizatorja pretepel do nezavesti. In ta "prijatelj" rudarjev se drži v uradu že toliko iz s pomočjo delavskih glasov.

Slovenci tvorijo večino volilcev v tem mestu. Vso dobo njegovega uradovanja jih je preziral in zapostavljal celo pri oddajanju služb. Sedaj, pred volitvami, pa jim hinavsko ponuja službe, da bodo volili zanj. Ko bo enkrat njegov mandat zopet na varnem, bo obnovil svoje sovraštvo proti Slovencem. Ko se bomo skušali organizirati, bo pa nas s svojimi pomagači nepet pretepal.

Rojaki naj mislijo malo o tem in naj skušajo niti pot, da se iztržbi take škodljivce in marionete rudniške družbe in se jih napravi nemočnim. Mi imamo moč, ne oni. Da je v njihovih rokah, je zato, ker jim jo sami dali v roke. Več čitanja, več izobrazbe, več smisla za organizacijo, pa bomo počasi našli pot v boljše življenske razmere. —Mijav—Mijav št. II.

VAŽNO ZA ROJAKE V HERMINIE.

Socialistični klub št. 69. JSZ, zboruje VSAKO TRETJO NEDELJO V MESECU ob 2 popoldne v dvorani društva Frostomisleci, št. 87, SNPJ.

Rojaki, pristopite k naši organizaciji, da s tem ojačate naše vrste.

Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

Rezultat splošnega glasovanja

in klubih J. S. Z. z ozirom na odločitev kraja za obdržavanje zbora in pokritja njegovih stroškov.

Dne 15. oktobra je potekel rok za splošno glasovanje o predlogih, ki se tičejo izbiranja kraja, kjer se imajo držati naš zbor in o pokritju tozadevnih stroškov. Na podlagi poročil, ki so jih poslali klubi, je rezultat glasovanja, kako sledi:

Kluba	Kraj	Za Chicago	Za Detroit	Za Cleveland	Za pokritje stroškov zbora
1	Chicago, Ill.	22	2	2	26
2	Glencoe, Ohio	3	—	4	7
3	Chicago, Ill.	3	5	—	8
4	Cleveland, Ohio	14	—	8	22
5	W. Newton, Pa.	3	—	3	6
6	Springfield, Ill.	10	1	1	10
7	Virden, Ill.	3	—	1	4
8	Herminie, Pa.	21	—	2	23
9	Jenny Lind, Ark.	6	3	—	9
10	Detroit, Mich.	—	4	15	19
11	Gross, Kans.	7	—	—	7
12	Moon Run, Pa.	8	5	—	13
13	Lloydell, Pa.	13	—	—	13
14	Detroit, Mich.	5	10	4	13
15	Aliquippa, Pa.	1	1	14	16
16	Madrid, Iowa.	6	—	2	8
17	Greensburg, Pa.	1	—	1	2
18	Bon-Air, Pa.	2	5	2	9
19	Pursglove, W. Va.	1	—	15	16
Člani at large:					
20	Malina Vogrich, Grand Rapids, Mich.	—	1	—	1
21	Estel Selak, Starr City, W. Va.	1	—	—	1
22	Lavr. Selak, Starr City, W. Va.	1	—	—	1
23	Frank Knafels, Edmond, Oklahoma	1	—	—	1
24	John Petrich, Youngstown, Ohio	—	—	1	1
25	Max Martz, Buhl, Minn.	1	—	—	1
26	Frank Lipar, Krommald, Minnesota	1	—	—	1
Skupaj		134	37	75	238

Proti razpisu za pokritje stroškov zbora je bilo oddanih 11 glasov, in sicer pri klubu št. 47 v Springfieldu, Ill., 2, pri klubu št. 83 v Jenny Lind, Ark., 1 in pri klubu št. 210 v Detroit, Mich., 8.

Na podlagi oddanih glasov je odločeno mesto zborovanja torej Chicago, ki je dobilo 134 glasov. Navodila glede pobiranja 10c za pokritje konvenčnih stroškov dobe klubi po seji eksekutive J. S. Z., ki se vrši dne 27. oktobra.

Tajništvo J. S. Z.

TAJNIKOM KLUBOV J. S. Z. NA ZNANJE.

Vsa pisma, denarne nakaznice in vse zadeve tičejo se Jugoslovanske socialistične zveze, je pošiljati v naprej na sledeči naslov: Frank Petrich, 3639 W. 26th Str., Chicago, Ill., kjer je urad J. S. Z. preseljen v Proletarčeve prostore.
Tajništvo J. S. Z.

Naznanila.

Chicago, Ill. — Cenjenim društvom in klubom v Chicagi naznanjam, da priredi Slovenska postaja št. 16211, M. W. of A., v soboto 27. januarja plesno veselico Bratske organizacije prosimo, naj ne prirejajo veselice ali drugih priredb na ta dan.

Joseph Steblay, tajnik.

Chicago, Ill.

Tem potom naznanjam delničarjem in delničaricam "Stavbinskega in posojilnega društva Jugoslavija", kakortudi članstvu slovenske postaje št. 16211 M. W. of A., da sem se preselil. Mój novi naslov se glasi: 2429 S. Central Park Ave., Telefon: Crawford 1484.

JOSEPH STEBLAY, tajnik.

Novi in reorganizirani socialistični klubi.

Nov socialističen klub je bil organiziran pred kratkem v Johnston City, Ill. z desetimi člani. Tajnik kluba je sodrug Frank Martinjak. Številka kluba je 231.

Dalje se je reorganiziral klub št. 41 v Clinton, Indiana. Tajnik kluba je sodrug Frank Bregar.

Oba tajnika poročata, da je izgled za porast klubovih članov zelo ugoden. Nadaljnih naznanil za prijavo novih klubov J. S. Z. se pričakuje iz Pennsylvanije, južnega Illinois, Montane in Colorade.

Naprej, sodrugi in somišljeniki!

Priredbe slovenskih organizacij v Chicagi.

Pevsko društvo "Slovan" priredi koncert v soboto 4. novembra v Stančičkovi dvorani, 205 E. 115th Str. (Pullman).

Slovenski Dom, št. 86, SNPJ., priredi v soboto 4. novembra plesno veselico v Siebensovi dvorani, 1457 Clybourn Ave. (v bližini Halsted Str.)

Podporno društvo "Zarja" priredi plesno veselico v soboto 4. novembra v Narodni dvorani.

Socialistični klub št. 1, JSZ., ima v nedeljo 5. novembra proslavo ruske revolucije v Narodni dvorani.

Slovensko pevsko in tamburaško društvo Lira priredi v nedeljo 12. novembra koncert v dvorani Pilsenskega Sokola (So. Ashland Ave in 18th Str.)

Socialistični klub št. 1, JSZ., priredi dne 31. decembra Silvestrovo zabavo.

Slovenska postaja št. 16211, M. W. of A., priredi v soboto 27. januarja plesno zabavo.

Socialistični klub št. 1, JSZ., priredi v nedeljo 11. februarja 1923 dramsko priredbo v dvorani ČSPS., 1126 W. 18th Str.

Socialistični klub št. 1, JSZ., vprizori v nedeljo 1. aprila igro; na sporedu bodo tudi druge točke in veselice. Vrši se v dvorani ČSPS.

Opomba. Tajniki društev in klubov, katerih priredbe niso navedene v tem seznamu, naj sporoče datume priredb in imena organizacij tajniku socialističnega kluba št. 1, da jih bo objavil v prihodnjem seznamu.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne.—Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

Koncert hrvatskega pevskega društva "Zora".

V nedeljo 22. oktobra je slavilo hrvatsko pevsko društvo "Zora" svojo dvajsetletnico in za to priliko priredilo koncert v Aryan Grotto Temple na S. Wabash in Osmi ulici.

Zbor "Zora" je na glasu kot eden najboljših jugoslovanskih pevskega zborov v Chicagi. Razun koncertov je l. 1921 dvakrat vprizorila Lahorovo opereto "Vesela vdova", katero so peli v hrvaščini. "Zora" uživa podporo takozvane hrvatske elite v Chicagi, ki pa se jo seveda ne more primerjati kakšni zagrebški "eliti". Drugače je Zora društvo proletarcev, kakor vsa podobna društva med ameriškimi Jugoslavlani.

Glasbene komade na koncertu zadnje nedelje je izvajal Davidsonov simfonični orkester s še precej dobro dovršenostjo. Vodstvo koncerta je pri tem naredilo napako, da ni navedlo imena skladb v programu, niti jih ni nihče oznanil z odra. Od ljudi se ne more pričakovati, da bi poznali vse kompozicije, niti vseh jugoslovanskih ne, zato bi se jim že smelo povedati: "To in to igrajo."

Druga točka koncertnega programa je bila Franjo Duganova "Čuj der dušo", ki jo je pel peteroglasni mešan zbor s spremljevanjem glasovirja. V prvih trenutkih se je poznalo, da so nekateri pevci in tudi pevke nekako nervozni, toda so kmalu postali sami svoji in precej dobro izvršili svojo nalogo. Sem pa tam se je opazilo zastajanje izgovarjanja besed, kar se pri takih zborih vedno dogaja. Le zbori, ki mnogokrat nastopajo na koncertih, se lahko ponašajo s popolno harmonijo. Vendar pa je treba priznati Zori, da lahko nastopi na vsakem koncertu in bo na vsakem žela priznanje, to je, dokler ostane na svoji sedanji višini.

"U ljetni suton" (Wilko Novak) je pel moški zbor z spremljevanjem harfe. Tenor solo je pel Ivan Skala, bariton pa Franjo Rumatz. G. Skala je sicer dober tenorist, ampak njegov glas je malo prešibek za tako gledališče, kakor je Aryan Grotto. Pravili so mi, da ima Zora dva zelo dobra tenorista, toda so dali prednost G. Skalatu, ker je menda eden izmed najstarejših pevcev zbora. Koliko je na tem resnice, ne vem. Če ima zbor res boljšega tenorista, bi ne smeli favorizirati slabšega, če jim je ležeče na čimboljšem izvajanju takih točk. O Franju Rumatzu pa je treba priznati, da je častno rešil svojo nalogo.

"Himna "Zori" (Rosenberg-Ružić) je pel moški zbor s spremljevanjem orkestra.

F. S. Vilharjevo "Na ozlju gradu" je pel moški zbor s sopran in bariton solo.

Sopran solo je pela Katarina Brajak in sicer dovršeno, kajti ona ima glas, s kakršnim se jih ne ponaša mnogo. Bariton solo je pel Franjo Rumatz, kateremu se ne more odrekati pevskega talenta.

Ostali točki koncertnega programa sta bili "Kozar" (Mokranjac) in "Pod prozorom" (Iv. pl. Zajc). Prvo je pel četveroglasni mešan zbor, drugo moški zbor s spremljevanjem orkestra. Bariton solo je tudi pri slednjih pel Franjo Rumatz.

Zborovodja "Zore" je g. Ivan Horvat, kateremu gre precej zaslug za uspešno izvedbo koncerta.

Das koncertni program ni bil obširen, je udeležencem vendar nudil dovolj užitka. Gledišče je bilo skoro napolnjeno. Po izvršenem programu se je vršil komers v dvorani Pilsen Sokol.

Naj ob tej priliki omenim, da priredi Katarina Brajak in Franjo Rumatz dne 26. novembra ob 7. zvečer vokalni koncert v dvorani Č. S. P. S. na 18. ulici v bližini Racine Ave. — n.

***

Socialist se ne meri po tem, koliko fraz izusti, ampak po tem, koliko razume o socialističnih nameni. Drugo važno merilo je delo.

VABILO NA PLESNO VESELICO

katero priredi

DRUŠTVO "SLOVENSKI DOM" št. 86.
S. N. P. J.

dne 4. novembra 1922

v Siebens dvorani na 1457-59 Clybourn av.
(Dva bloka jugovzhodno od Halsted St.)
CHICAGO, ILL.

VSTOPNINA: 35c za osebo. Začetek ob 7. zvečer.

Najuljudnejše vabimo vsa cenjena društva in občinstvo iz Chicage in okolice, da se vdeležijo naše veselice kar v najobilnejšem številu. Za suha grla in prazne želodce bo kar najboljše preskrbljeno, za plesalce pa izvrstna tamburaška godba.

Na svidenje 4. novembra!

ODBOR.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE ST.,
CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih inštrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAMFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.

CENIK KNJIG,

Leposlovne knjige, romani, povesti in črtice.

JIMMIE HIGGINS, spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek, 481 strani, ljevo vezana v platno	1.00
POTA IN CILJI, knjiga posvečena Simon Gregorčiču, (Dr. Dom. Stribrny), 152 strani, mehko vezana	.60
MIMO ŽIVLJENJA, (Ivan Cankar), 230 strani, trdo vezana	1.20
GADJE GNEZDO, (Vladimir Levstik), 219 strani, trdo vezana	1.00
MOJE ŽIVLJENJE, (Ivan Cankar), broširana, 168 strani, 60c; vezana v platno	.85
UMETNIKOVA TRILOGIJA, Ivanu Cankarju v spomin. (Alojz Kraigher), 134 strani, broširana 70c, vezana v platno	1.00
PRAVLJICE, (Oskar Wilde), 162 strani, trdo vezana	1.00
BREZ ZARJE, (Milan Pugelj), 176 strani; trdo vezana	.90
PODOBE IZ SANJ, (Ivan Cankar), 165 strani, trdo vezana	1.10
KUHINJA PRI KRALJICI GOSJI NOŽICI, (Anatole France), 298 strani, trdo vezana	1.10
KONFESIJE LITERATA, (J. S. Machar), zbirka spisov, trdo vezana	.75
KAZAKI, (L. Tolstoj), broširana, 308 strani	.75
POVESTI MAKSIMA GORKEGA, broširana, 210 strani	.75
TRI POVESTI, (L. Tolstoj), broširana	.35
TARAS BULJBA, (N. Gogolj), trdo vezana, 206 strani	.70
GRALEC, (F. M. Dostojevskij), broširana, 264 str.	.60
ZADNJA KMEČKA VOJSKA, (August Šenoa), broširana, 378 strani	.75
KOBZAR, (Taras Sevcenko), trdo vezana, 288 str.	.85
KAKO SEM SE JAZ LIKAL, (Jakoba Aleševca spisi), trije zvezki, vezani v platno, I. zvezek 85c; II. zvezek \$1.00; III. zvezek 75c; vsi trije zvezki skupaj	2.60
JOSIP JURČIČA ZBRANI SPISI, trda vezba, IV. zvezek, \$1.00; V. zvezek 75c; VI. zvezek, 85c; vsi trije zvezki skupaj	2.60
BOY, (Lois Coloma), roman, 269 strani, trda vezba	.95
POVESTICE, (Rabindranath Tagore), broširana	.40
STAROINDIJSKE PRIPOVESTI, s slikami, (Jos. Suchy), broširana	.35
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba	.60
FAROVŠKA KUCHARICA. (J. Š. Baar), povest, trda vezba	1.00
ZAJEDALCI. (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ANFISA. (Leonid Andrejev), drama v štirih dejanjih	.60
JURKICA AGIČEVA. (Ks. Šandor-Gjalski), povest, 360 strani, broširana 90c, vezana v platno	1.30
JUG. (P. Chocholoušek), zgodovinski roman, 616 strani, broširana \$1.10, vezana v platno	1.60
VITEZ IZ RDEČE HIŠE. (Aleksander Dumas star.), zgodovinski roman, 504 strani, broširana \$1.00, vezana v platno	1.50
UDOVICA. (I. E. Tomić), povest, 330 strani, broširana 90c, vezana v platno	1.30
DON CORREA. (G. Keller), roman	.30
STO LET SLOVENSKE LIRIKE. (C. Golar), vezana v platno	1.10
FILIZOFSKA ZGODBA. (Alojz Jirasek), trda vezba	.50
DVONOŽEC IN DRUGE ZGODBE. (Karl Ewald), s slikami, trda vezba	1.10
GOLEM. (G. Meyrink), roman, trda vezba	1.00
HEPTAMERON. (Margareta Valoisika), povest, broširana	.55

ČRNI PANTER. (M. Pugelj), povest, trda vezba	1.00
SRCE. (Henrik Mann), novele, trda vezba	.60
SPOVED, (L. N. Tolstoj), broširana	.40

Znanstvene razprave, politični in gospodarsko socialni spisi, učne in druge knjige in brošure.

SOCIALIZEM IN VERA, spisal Zvonimir Bernot, 128 strani, mehko vezana 50c, trdo vezana	.65
POT K SOCIALIZMU, (Dr. Oto Bauer)	.20
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata	.30
SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA. (Etbin Kristan)	.80
UVOD V BUDDHIZEM, (Jos. Suchy)	.20
NALEZLJIVE BOLEZNI, (Dr. E. Mayer)	.30
MODERNI POLITIČNI RAZVOJ, MODR. GOSP. RAZVOJ SOCIALIZMA, (Dr. Jos. Ferfolja)	.10
ZDRAVJE, zdravstvena revija za pouk o zdravstvu in zdravljenju bolezni, letnik 1921	1.00
ZDRAVJE, jan.-feb. in marčna izdaja, leto 1922, vsaka po	1.0
V NOVO DEŽELO. (Etbin Kristan)	.30
KATOLIŠKA CERKEV IN SOCIALIZEM	.30
PROLETARIJAT	.15
KDO UNIČUJE PROIZVAJANJE V MALEM	.20
DRŽAVA PRIHODNOSTI	.20
SOCIJAL. KNJIŽNICA (dva snopiča)	.10
ZADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM	.10
O KONSUMNIH DRUŠTVIH	.10
ZBIRKA RUDARSKIH IN FUŽINSKIH IZRAZOV, (J. Bezljaj)	.30
KRATKA SRBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Mencej)	.25
SRBSKA POČETNICA, (J. T.)	.50
PSIHIČNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI. (Ivan Robida), broširana	.90
SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba	.40
ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kern)	5.00
SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA, izdala in založila Književna matica SNPJ., 364 strani, vezana v platno	2.00
ZA STARO PRAVDO. (Fran Erjavec)	.60
ZAKON BIOGENEZIJE. (J. Howard Moore, prevel I. M.)	1.50

Razno.

TRIBE LABODJE, ilustrirana revija	.40
"KRES", št. 5. — 6. (Cankarjeva številka)	.25
RDEČI PILOT, mesečnik prevratne mladine za duhovno revolucijo, izhaja v Ljubljani, prva in druga številka	.05
O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški)	.10
"KRES", št. 8.	.15
KRES, št. 9, 10	.25
DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka)	.10
AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR, letnik 1922, mehko vezan 50c, vezan v platno	.75
PROLETAREC, letnik 1921, vezan v platno	6.00
NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV	.40
AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR, vezan v platno, letnik 1919, 50c; letnik 1920	.50

(Dalje na 16. str.)

CENIK KNJIG.

(Nadaljevanje s 15. strani.)

"PROLETAREC", vezan, letnik 1919) \$6.00; vezan, letnik 1920..... 6.00
CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5 c.
 (Imamo jih dvojne vrste.)

Angleške knjige.

THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno 2.00
100%. (Upton Sinclair). Povest patrijota..... 1.20
THE BRASS CHECK. (Upton Sinclair). Študija ameriškega žurnalizma, vezana v platno..... 1.20
THE PROFITS OF RELIGION. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese..... 1.20
"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS". (David Karsner), vezano v platno.... 1.20

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštno znamke.

PROLETAREC,

3639 W. 26th Street

Chicago, Ill.

Danes neopravičljivo.

V dneh Henrika VIII. so na Angleškem smatrali pepel sežganih živali za neprekosljivo zdravilo za različne bolečine. Sirup, v katerem je bil za primes semeljati, se je dalo kaj lahko prodajati, dočim so bili praški, katerih sestavine so bile nadvse presenečljive, prav izlahka prodajani. V neprosvitljenih dneh 16. stoletja je bila raba neznanih mešanic in zmesi opravičljiva, ali ni pa dandanes. Zakaj bi jih poizkusili, ko pa imate prav pri rokah pripravke, ki jih izdelujejo kompetentni kemisti iz najboljših sestavin v enem najmodernejše opremljenih laboratorijev v Ameriki? V mislih imamo seve Trinerjeva zdravila, ki so jih vselej lahko poslužujete brez strahu pred posledicami, ki jih ima eventualno raba brezskrbno napravljene pripravkov. Trinerjevo grenko vino, ki je brez primerno zdravilo za slabo slast, zaprtje, pline v črevesju, za glavobol in podobne želodčne nadloge, Trinerjev liniment za revmatizem in nevalgijo, Trinerjev Cough Sedative, Trinerjev Antiputrin za vnetja v grlu, vsa ta zdravila so kar najzanesljivejši pripravki. Vprašajte po njih svojega lekarnarja ali trgovca z zdravili!

***

Boj za pravičnost je boj za obvarovanje miru.

Kadar dvigne delavstvo svoj tisk nad kapitalističnega, bo blizu ura njegove rešitve.

"THE MILWAUKEE LEADER"
 Največji Ameriški socialistični dnevnik.
 Naročnina: \$6.00 za celo leto, \$3.00 za pol leta in \$1.50 za tri mesece.
 Naslov: 532 Chestnut Street, MILWAUKEE, WIS.

LAWNDALE CLOTHING HOUSE
 3649-51 W. 26th Street, CHICAGO, ILL.

Prilagojena Slovincem, svojo bogato zalogo moških in deških oblek, srajc, klobukov, čepic, ovrtnikov, spodnje obleke itd. itd.

Cene zmerne — Postrežba točna.

SLOVENSKA BANKA

Zakrajšek & Češark

70 — 9th Ave., New York City

pošilja denar v stari kraj hitro, zanesljivo in po nizkih cenah,

prodaja vozne listke za vse važne prekomorske linije, in

opravlja vse druge posle, ki so v zvezi s starim krajem.

Postrežba točna in solidna.

SEVEROVA ZDRAVILA VZDRŽUJEJO ZDRAVJE V DRUŽINAH.

Hude Bolečine

revmatične hitro olajšate, če rabite

SEVERA'S GOTHARDOL

Zanesljivi liniment

Istočako uporaben je za izvinjenje, otekline, za otrpnelost, in ohromelost bolnih mišic ter udov.

CENA 30 IN 60 CENTOV

Vprašajte v lekarnah.

W. F. SEVERA CO.
 CEDAR RAPIDS, IOWA

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.